

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1019

28. LISTOPADA 2022. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Tomislav Žigmanov ministar

SADRŽAJ

8

Ana Brnabić izložila program
nove Vlade Srbije
**Srbija nastavlja svoj
europski put**

10

21. Dani hrvatske knjige i riječi –
Dani Balinta Vujkova
**Storytelling – stara vje-
ština za nova vremena**

14

Tonino Picula, hrvatski zastupnik
u Europskom parlamentu
**Srbija između europ-
skog puta i povijesne
sklonosti Rusiji**

22

Jesenje prelo u Surčinu
**Zajednički
doživljaj prošlosti**

24

Revija rekonstruiranih i restaurira-
nih narodnih nošnji u Trnjanima
Obnavljamo baštinu

36

Blagoslov Vukovog (Čonjinog) križa
Svjedočanstvo vjere

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Brani-
mir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov,
Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav
Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Potez

Konačno, Vučić je povukao potez. Dobili smo imena ministara koji će biti u oročenoj Vladi Srbije. Među njima je i u javnosti zaboravljeno ministarsko ime **Tomislava Žigmanova**, političkog lidera ovdašnjih Hrvata. Jeste Vučić govorio o ulasku predstavnika hrvatske manjine u buduću Vladu nakon izbora. Ali kako se oduljilo formiranje Vlade, a u odnose Beograda i Zagreba umiješao Vučićev neodlazak u Jasenovac, prijepori oko distribucije energenata i tko zna čega još ime Tomislava Žigmanova nije se više spominjalo u kadrovskoj kombinatorici nove **Brnabićkine** Vlade. I malo je tko vjerovao da se u tom kontekstu u novoj Vladi može naći i jedan Hrvat.

Sve do prošle nedjelje kada je ime Tomislava Žigmanova pročitao sam Vučić, kandidirajući ga za ministra za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.

Šahovski rečeno, Vučić je odigaro dobar potez. Prvo, držao se onoga što je rekao u travnju. Drugo, pokazao je kako usprkos svemu može prihvatiti da jedan Hrvat bude dio (njegove) Vlade, a što se uvijek može politički korisno iskoristiti.

U kratkom razgovoru za *Hrvatsku riječ* Žigmanov je potvrdio da je dan prije objave spiska budućih ministara Vučić razgovarao s njim i da je prihvatio ponuđeno ministarstvo.

Počelo je obećavajuće, jer su riječi potpore stigle i iz Hrvatske, a oni koji spore imenovanje Žigmanova na dužnost ministra sveli su se na nekoliko glasova oko takozvanog bunjevačkog pitanja.

Hoće li biti lako? Neće.

U Vladi je 28 imena, još nije jasno je li Srbija zaista ne europskom putu ili još krivuda između Zapada i Rusije, još je neriješenih pitanja između Srbije i Hrvatske... Sa svim time morat će se nositi i ministar Žigmanov.

I kada sam već počela s potezima, upadljiv je još jedan, a to je povratak u procese europskih integracija **Tanje Mišćević**, koja je od 2013. do 2019. godine predvodila pregovarački tim Srbije za pregovore o članstvu u Europskoj uniji. Sada će s pozicije ministrice za europske integracije imati zadaću raditi na europskom putu Srbije. Moglo bi to značiti da u onom krivudanju između Zapada i Rusije slijedi zaokret ka Zapadu.

Hoće li domino efektom Vučićev potez značiti i neka pomjeranja na lokalnim razinama vlasti, odnosno uključivanje Hrvata u lokalnu izvršnu vlast? Što je, podsjetit ću, i dio Međudržavnog sporazuma.

Rano je kazati. Rad Vlade analizira se nakon 100 dana.

Z. V.

Sporenja oko spomen ploče u Morinju

Pripadnici Vojske Crne Gore spriječili su u utorak kotorske komunalce da po nalogu Uprave za inspekcijske poslove uklone spomen ploču koju su delegacije Crne Gore i Hrvatske nedavno postavile u bivšoj vojarni JNA u Morinju, gdje su, tijekom opsade Dubrovnika od strane JNA 1991., bili smješteni i zlostavljani hrvatski ratni zarobljenici.

Službenici komunalne policije i inspekcijuskog nadzora Općine Kotor saopćili su da nisu mogli izvršiti rješenje Uprave za inspekcijske poslove, jer su ih u tome spriječili pripadnici Vojske koji su od njih tražili odobrenje Ministarstva obrane. Ministarstvo obrane saopćilo je da su pripadnici Vojske postupili u skladu sa zakonom i pravilima službe.

Podsjetimo, usprkos prosvjedu dvadesetak mještana i blokadi puta, ministri u vladama Crne Gore i Hrvatske otkrili su, uz asistenciju Vojske, 10. listopada spomen ploču u Morinju. Na spomen ploči piše da je tijekom velikosrpske agresije na Hrvatsku tu bio logor zvani Centar Morinj, u kome su tijekom opsade Dubrovnika zatvarani i zlostavljani hrvatski zarobljenici.

»Sjećamo se zločina počinjenih da bi se osramotili ime i duh Crne Gore. Izražavamo žaljenje za sve patnje koje su preživjeli zatočeni. Da se nikada ne ponovi!«, piše na spomen ploči u Morinju.

Uprava za inspekcijske poslove je samo dva dana nakon toga obavila inspekcijski nadzor i propisala da se spomen ploča ukloni, jer za njeno postavljanje ne postoji suglasnost Vlade i Općine Kotor, kao ni sva potrebna dokumentacija.

Hrvatsko Ministarstvo vanjskih i europskih poslova poručilo je da nedavni događaj »politiziranja spomen-ploče i najavljivanja njenog uklanjanja ne smije obeshrabriti Hrvate u Crnoj Gori«. MVEP podsjeća da je predsjednik Hrvatske građanske inicijative **Adrijan Vuksanović** podnio ostavku na funkciju ministra u tehničkoj vladi »ističući kako su čast i pijetet prema žrtvama ratne agresije važniji od svih privilegija«.

Logor Morinj je bio sabirni centar za zarobljene pripadnike hrvatske policije i Zbora narodne garde, uglavnom s područja Dubrovnika tijekom 1991. i 1992. u kojem su ispitivani i zlostavljani.

Prije devet godina Viši sud u Podgorici osudio je četvoricu bivših rezervista JNA na ukupno dvanaest godina zatvora zbog ratnog zločina protiv hrvatskih zarobljenika, koji su bili zlostavljani u Morinju. »Svjedoci tvrde da su svakodnevno udarani, tjerani da se međusobno tuku, čupaju travu, pjevaju četničke pjesme, a dio njih je vođen i na lažno strijeljanje«, navodi se u presudi. Logor je formiran 3. listopada 1991. godine, a zatvoren 1992. godine.

Kroz logor Morinj prošlo je 292 zatvorenika. Prema neslužbenim informacijama, od posljedica torture preminulo je osam ljudi.

Crnu Goru je tužilo 207 bivših logoraša Morinja, a država je do sada isplatila 1,4 milijuna eura odštete za 145 logoraša. Crnu Goru su tužila i dvojica vojnika JNA za duševnu bol, a njima je isplaćeno 120.000 eura.

Podržan ulazak Hrvatske u Schengenu

Odbor za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove u Europskom parlamentu (LIBE) podržao je pridruživanje Hrvatske Schengen zoni. Za ovaj izvještaj je glasalo 45 europskih zastupnika, osam ih je bilo protiv, a pet suzdržano. Na raspravi koja je održana u utorak, 25. listopada, potvrđeno je kako bi se Hrvatska mogla priključiti Schengenu početkom 2023. godine.

Autor izvještaja **Paulo Rangel** je nakon glasanja izjavio da je Hrvatska prošla »najsveobuhvatniju evaluaciju za članstvo u Schengenu od bilo koje zemlje EU do sada«.

Naveo je da je zemlja ispunila 281 preporuku u osam područja schengenske pravne stečevine. Planirano je da europski zastupnici glasaju oko ovog izvještaja na plenarnoj sjednici, zakazanoj za 9. studeni ove godine.

Schengen je najveća bezgranična zona na svijetu. Broji 26 država članica od kojih četiri nisu punopravne članice EU, ali se smatraju pridruženim zemljama. Hrvatska je najmlađa članica EU koja se priključila u srpnju 2013. godine. Rumunjska i Bugarska, koje su se priključile europskom bloku 2007. godine, i dalje su na čekanju jer nisu ispunile sve potrebne uvjete.

Olenik: Koalicija Vojvođani više ne postoji

»**K**oalicija Vojvođani više ne postoji. Prihvatanjem ministarskog mjesta, **Tomislav Žigmanov** napustio je koaliciju i ona više ne postoji«, istaknuo je za dnevni list *Danas* zastupnik **Aleksandar Olenik**, koji je zajedno sa Žigmanovim na parlamentarnim izborima 3. travnja izabran za zastupnika na manjinskoj listi Zajedno za Vojvodinu – Vojvođani.

Olenik napominje da nova personalna promjena neće nikako utjecati na politiku, jer zastupnička grupa Europski region i ostaje dosljedna oporba vlasti **Aleksandra Vučića**.

»Nastavljamo s političkom borbom koja Srbiju vidi u EU, a prvi korak ka tome je uvođenje sankcija Rusiji«, ističe Olenik. Prema njegovim riječima, što se tiče predloženog sastava Vlade, prvo treba reći da je Aleksandar Vučić opet prekršio Ustav predlažući ministre na šta nema pravo, ni kao predsjednik partije, ni kao predsjednik države.

»Jasno je da će i nova vlada nastaviti sa štetnom politikom **Borisa Tadića** 'sjedjenja na dvije stolice i četiri stupa'. Nastavak ove politike nas udaljava od EU čime mi sami sebe stavljamo iza nove željezne zavjese, u društvo Sjeverne Koreje, Irana, Rusije i Bjelorusije. Ova politika donosi dalji porast cijena, inflaciju i izolaciju«, kazao je Olenik.

Pokrajinska vlada

Energenti za socijalno ugrožene

Pokrajinska vlada izdvojila je 50 milijuna dinara za nabavu energenata za socijalno ugroženo stanovništvo na teritoriju AP Vojvodine.

Ovom mjerom potpore bit će obuhvaćeno 3.330 najugroženijih domaćinstava, koja će dobiti vaučere od 15.000 dinara, koje će moći iskoristiti za plaćanje računa ili za refundaciju troškova za kupovinu ogrjevnog drveta, uglja, peleta ili mazuta.

Pomoć će biti upućena općinama koje ne mogu samostalno osigurati sredstva za pomoć socijalno najugroženijim građanima, koji zbog visoke cijene energenata nisu u mogućnosti prevladati poteškoće u vezi s nabavom ogrjeva pred predstojeću zimu.

Općine kojima će biti upućena pomoć su: Bela Crkva, Kovin, Alibunar, Plandište, Novi Bečej, Sečanj, Žitište, Nova Crnja, Novi Kneževac, Kanjiža, Senta, Ada, Čoka, Mali Idoš, Apatin, Bač i Vrbas. Subvencije će biti realizirane prema kriterijima i prioritetima koje će definirati centri za socijalni rad u tim općinama.

Pokrajinska vlada zadužila je i Direkciju za robne rezerve AP Vojvodine da lokalnim samoupravama u AP Vojvodini isporuči 35.000 paketa pomoći u hrani i sredstvima za higijenu za socijalno ugroženo stanovništvo. Pomoć u ukupnoj vrijednosti od 85 milijuna dinara bit će upućena u 32 općine u Vojvodini.

Na sjednici, održanoj u srijedu, 26. listopada, donijeto je rješenje da se Domu za djecu ometenu u razvoju *Kolevka* u Subotici usmjeri 19,7 milijuna dinara za nabavu nedostajuće opreme – minibusa s invalidnom rampom, opreme za kuhinju i kreveta.

(APV)

Tomislav Žigmanov, ministar u Vladi Srbije

Jasno iskazan politički i vrijednosni okvir

»To je priznanje za naše dosljedno zalaganje za demokraciju, za prava hrvatske zajednice, za način na koji smo to činili posljednjih godina i čini mi se našeg pozicioniranja u političkom polju gdje smo se nametnuli kao nezaobilazni politički faktor«, kaže Žigmanov

Na sjednici Glavnog odbora Srpske napredne stranke u nedjelju, 23. listopada, **Aleksandar Vučić** priopćio je imena kandidata za ministarske dužnosti u novoj Vladi Srbije. Među pročitanim imenima bio je i **Tomislav Žigmanov**, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Sam Vučić za taj prijedlog kazao je kako je to vjerojatno najveće iznenađenje u novoj Vladi.

»Za sve je možda veliko iznenađenje, ali resor za ljudska i manjinska prava vodit će predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**«, rekao je Vučić.

U razgovoru za *Hrvatsku riječ* Žigmanov odgovara na pitanja zašto je prihvatio dužnost ministra i što će njegov izbor značiti za Hrvate u Srbiji, a što za odnose Srbije i Hrvatske.

Predsjednik Aleksandar Vučić, predlažući vas za kandidata za ministra kazao je da je Vaše ime »možda veliko iznenađenje«. Proteklih mjeseci nije bilo konkretne potvrde da će Vama biti ponuđeno ministarsko mjesto, čak su neki analitičari bili skloni tvrdnji da Hrvatima neće biti ponuđen ulazak u Vladu. To se ipak dogodilo. Je li prije same sjednice Glavnog odbora SNS-a bilo razgovora s Vučićem o Vašem ministarskom mjestu?

Prvi službeni kontakt bio je nakon završetka izbornog procesa kada je predsjednik Republike po svojim ovlastima izvršio konzultacije s onim političkim grupacijama

Ministar Gordan Grlić Radman je u telefonskom razgovoru u ime Vlade RH čestitao predsjedniku Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Tomislavu Žigmanovu, nakon što je predložen za kandidata za ministra za ljudska i manjinska prava u novoj srbijanskoj vladi, navodi se u priopćenju Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija.

U svjetlu dosadašnjeg rada i predanosti u zastupanju i promicanju prava Hrvata u Vojvodini, ministar je istaknuo uvjerenje da će zalaganje ministarskog kandidata pridonijeti osnaživanju položaja Hrvata u Srbiji. Sugovornici su istaknuli važnost daljnjeg rada na poboljšanju statusa i položaja hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, poglavito njihove pozitivne političke zastupljenosti na svim razinama vlasti. Ministar je naglasio kako je Vlada RH do sada sustavno podržavala sve napore ključnih institucija hrvatske manjine u Srbiji, te će nastaviti aktivno djelovati u zaštiti nacionalnih i kulturno-identitetskih interesa Hrvata u Republici Srbiji na svim razinama, stoji u priopćenju.

koje su osvojile mandate u novom sazivu Skupštine Srbije. Tijekom tog razgovora on je izrazio spremnost da u sastav nove Vlade uključi i predstavnike hrvatske zajednice. Mi smo iznijeli naša stajališta kada su u pitanju naše pozicije, a Vučić je tada najavio da će do formiranja Vlade biti još razgovora. Sljedeći razgovor je bio u subotu, dan prije Glavnog odbora SNS-a, i ponudio je mjesto ministra za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.

Zašto ste prihvatili Vučićevo ponudu?

U javnosti smo vrlo jasno iskazali politički i vrijednosni okvir koji bi odgovarao našim stajalištima kada je u pitanju platforma nove Vlade. Podsjetit ću: to je nastavak europskih integracija, rad na poboljšanju u području vladavine prava, posvećenost pitanju stabilizacije odnosa unutar područja jugoistočne Europe, dalji nastavak razvoja politika za poboljšanje položaja nacionalnih manjina. Posebno smo ostali zainteresirani za poboljšanje položaja hrvatske zajednice, uključivanje u procese donošenja odluka i da unutar institucija nastavimo rje-

šavati sva otvorena pitanja i izazove s kojima se suočavaju pripadnici hrvatske zajednice. Za nas je važno što postoji Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog. Drugim riječima, u novoj Vladi Srbije postoji institucionalni okvir, što znači da je prepoznata važnost ovog pitanja. I mandatarka je u svom izlaganju nekoliko puta ukazala na važnost i vladavine prava i europskih integracija i prava nacionalnih manjina.

Što za Hrvate u Srbiji znači što imaju svog predstavnika u Vladi Srbije?

To je priznanje za naše dosljedno zalaganje za demokraciju, za prava hrvatske zajednice, za način na koji smo to činili posljednjih godina i čini mi se našeg pozicioniranja u političkom polju gdje smo se nametnuli kao nezaobilazni politički faktor. Nitko nije poslao poruku izričitog neslaganja, osim nekoliko dežurnih zanovijetala. Sve to govori da su Hrvati u Srbiji ovu priliku doživjeli na relaksirajući način s jednim olakšanjem kada je u pitanju negativna percepcija koju imamo u području javnosti i djelomice u političkom polju. Kroz ovu gestu našeg sudjelovanja u Vladi Srbije može se iščitavati da će i država promijeniti svoje politike kada je u pitanju rješavanje naših problema. Naravno, to je priznanje da se u našoj borbi za svoja manjinska prava nismo zalagali za interese samo Hrvata već smo prepoznati kao subjekti koji se dosljedno i cjelovito zalažu za sveukupni boljitak pripadnika manjinskih zajednica, što naravno utječe i na razvoj Srbije kao pluralnog i tolerantnog društva. Kada je riječ o sudjelovanju Hrvata u izvršnoj vlasti Srbije treba reći da sam ja tek jedna osoba u nizu koja se nalazi na tom mjestu. Neposredno nakon Drugog svjetskog rata visokopozicionirani članovi pokreta otpora protiv mađarskog fašizma **Lajčo Jaramazović** i **Geza Tikvicki** bili su u republičkoj vladi. Jaramazović od 1945. do 1947. godine ministar bez portfelja, a 1947. i 1948. ministar za komunalne poslove. Naslijedio ga je Geza Tikvicki koji je to ministarstvo vodio do 1958. godine. Nakon demokratskih promjena treba reći da je u Vladi Srbije također bilo Hrvata. Istina, oni svoju političku aktivnost nisu crpili iz političkog prostora hrvatske zajednice već iz prostora stručnog djelovanja. Tu prije svega mislim na **Ivanu Dulić-Marković**, koja je bila ministrica poljoprivrede. Nije u javnosti krila pripadnost hrvatskom narodu.

Nakon Geze Tikvickog ja sam u užem smislu politički predstavnik hrvatske zajednice koji se nalazi na najvišoj razini izvršne vlasti u Srbiji.

Ostavku ste podnijeli na mjesto zastupnika u Skupštini Srbije. Što je s ostalim dužnostima na kojima ste?

Činom izbora u novoj Vladi Srbije dao sam ostavku na sve svoje dužnosti. I na mjesto zastupnika u Skupštini Srbije, mjesto vijećnika u Skupštini grada Subotice i na mjesto ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Sva ta mjesta bit će popunjena odlukama za to nadležnih tijela: Republičke izborne komisije, Gradske izborne komisije i osnivača ZKVH-a.

Z. V.

Ana Brnabić izložila program nove Vlade Srbije

Srbija nastavlja svoj europski put

»Srbija će nastaviti svoj europski put, jer Srbija pripada porodici europskih naroda i zemalja. Više od 65 % stranih investicija u Srbiji su investicije iz zemalja članica EU. Više od 70 % našeg izvoza se plasira u EU. Uz podršku EU gradimo mnoge infrastrukturne projekte i realiziramo javna ulaganja u škole, bolnice, gerontološke centre i slično. Čitava naša regija može biti dugoročno stabilna, bolje povezana i prosperitetna samo kao dio šire europske porodice. Europskoj uniji se može svako mnogo zamjeriti, ali ona je najuspješniji mirovni projekt čitavog čovječanstva i, strateški, naša krajnja destinacija jeste u Uniji«, poručila je Brnabić

Po završetku sjednice Glavnog odbora Srpske napredne stranke, održane u nedjelju, 23. listopada, predsjednik Srbije i ove stranke **Aleksandar Vučić** saopćio je imena 23 buduća ministra u novoj Vladi mandatarke **Ana Brnabić**.

Izostavio je Ministarstvo za informiranje i telekomunikacije (**Mihailo Jovanović**) i Ministarstvo za javna ulaganja (**Marko Blagojević**) kao i imena tri ministra bez portfelja. Ta je imena, uz prethodna, navela mandatarica za sastav nove Vlade, buduća premijerka u trećem mandatu, Ana Brnabić na sjednici Narodne skupštine posvećene izboru nove Vlade. Sjednica je u ozračju međusobnog optuživanja i omalovažavanja, između premijerke i zastupnika većine te zastupnika oporbe započela u utorak, 25. listopada, i nastavila se u srijedu i do zaključenja ovog broja se nije završila.

Brnabić: Rezultati prethodne Vlade

U prijedlogu programa Vlade za novi (ograničeni) mandat Brnabićeva se u prvih pola sata pohvalila uspjesima tijekom svoga prethodnog mandata, među ostalim – brigom o zdravlju građana i borbom protiv covida-19, otvaranjem tri nove bolnice (u Beogradu, Kruševcu i Novom Sadu), povećanjem plaća zdravstvenim radnicima, digitalizacijom i ulaganjima u rekonstrukciju i izgradnju zdravstvenih ustanova. Nadalje je istakla ekonomske pakete za podršku privredi i građanima tijekom pandemije u iznosu od blizu 9 milijardi eura, smanjenje nezaposlenosti, strane direktne investicije u visini 3,7 milijardi eura, nove autoceste, tvornice, rast investicija u istraživačke i razvojne centre, sofisticiranih poslova i proizvodnje, što znači, kako je rekla, kvalitetnije i bolje plaćene poslove. Rekla je kako je BDP u 2020. godini pao za samo 0,9 %, a rast u 2021. godini je bio 7,5 %.

Kao jedan od najvećih rezultata prethodne Vlade istakla je prvu brzu prugu u Srbiji od Beograda do Novog Sada, te je rekla kako je odmah nastavljena izgradnja brze pruge od Novog Sada do granice s Mađarskom,

koja treba biti završena u mandatu ove Vlade te se prema izgradnja brze pruge od Beograda do Niša.

Posebno je istakla izvoz IKT sektora, koji je prošle godine dostigao blizu 2 milijarde eura, a ove godine očekuje da će preći 2,6 milijardi. Prema procjeni *Eurostata*, rast broja zaposlenih u IKT sektoru u Srbiji od 2016. godine je 51,2 %, što je jedna od najvećih stopa rasta u Europi, navela je. Osim toga, kao jednu od najvažnijih tečevina prethodne Vlade, istakla je ustavne amandmane u području pravosuđa koji su potvrđeni referendumom čime je, smatra, depolitizirano pravosuđe i osigurano nezavisno sudstvo i samostalno tužiteljstvo.

Rekla je kako je puno posla urađeno kada je riječ o reformama – u pravosuđu i jačanju slobode medija, ali da je još posla ostalo na unapređenju medijske scene i usvajanju medijskih zakona, što će biti prioriteta buduće Vlade i zbog čega je formirano posebno ministarstvo.

»Obećali smo beskompromisnu i bespoštednu borbu protiv mafije. U velikoj akciji MUP, BIA, i u koordiniranoj akciji s Tužiteljstvom za organizirani kriminal uhićeni su **Veljko Belivuk**, njegov najbliži suradnik **Marko Miljković** i još 14 članova njegove kriminalne grupe«, rekla je Brnabić i dodala da je to jedan od najvažnijih rezultata Vlade u prethodnom mandatu.

Apsolutni prioritet – energetika

U drugih pola sata Brnabić je govorila o planovima buduće Vlade i rekla kako će se suočiti s izazovima mnogo većim i mnogo zahtjevnijim jer »svijet polako, od 24. veljače, klizi u Treći svjetski rat, sa sve češćim i sve ozbiljnijim zveckanjem nuklearnim naoružanjem i sve manjim šansama za mir koji bi se sklopio u kratkom roku«.

»Od 24. veljače ove godine, kada je započeo rat u Ukrajini, sve u svijetu, a posebno na europskom tlu, se promijenilo. Gotovo jedina vanjskopolitička tema je Ukrajina i odnos prema Ruskoj Federaciji. Dvije isključive ekonomske teme postale su: energetika i inflacija. U političkom smislu sve više djeluje da su emocije nadvla-

dale razum, a da će najveća jagma u budućnosti biti jagma za energentima i hranom«, rekla je Brnabić.

Apsolutni prioritet će stoga biti nova energetska politika – izgradnja novih energetskih kapaciteta, naftovoda ka Mađarskoj, nastavak zelene tranzicije i ulaganje u zaštitu okoliša, u što će biti uloženo oko 12 milijardi eura u okviru razvojnog plana »Srbija 2025«.

Kako bi se ostvarili ovi planovi – kapitalne investicije, rast plaća i mirovina nužno je, rekla je Brnabić, dodatno povećanje konkurentnosti i produktivnosti privrede što se treba postići, među ostalim, i ulaganjem u obrazovanje s naglaskom na dualno obrazovanje, ulaganjem u znanost i istraživanja i njihovo povezivanje s privredom.

Crvene linije i svetinje

Zacrtani cilj je da do 2026. godine prosječna plaća u Srbiji bude 1.000 eura, a prosječna mirovina 500 eura, a da bi se to ostvarilo preduvjet je sačuvati mir i stabilnost na ovim prostorima i zato će se nastaviti s europskim integracijama, istakla je.

»Srbija će nastaviti svoj europski put, jer Srbija pripada porodici europskih naroda i zemalja. Više od 65 % stranih investicija u Srbiji su investicije iz zemalja članica EU. Više od 70 % našeg izvoza se plasira u EU. Uz podršku EU gradimo mnoge infrastrukturne projekte i realiziramo javna ulaganja u škole, bolnice, gerontološke centre i slično. Čitava naša regija može biti dugoročno stabilna, bolje povezana i prosperitetna samo kao dio šire europske porodice. Europskoj uniji se može svakako mnogo zamjeriti, ali ona je najuspješniji mirovni projekt čitavog čovječanstva i, strateški, naša krajnja destinacija jeste u Uniji«, poručila je Brnabić.

Rekla je kako se danas jasno razumiju poruke iz EU da dalji napredak zavisi od dva pitanja – »hoćemo li uvesti sankcije Rusiji i koliko brzo, i na koji način je moguće doći do finalnog sporazuma o normalizaciji s Prištinom«.

»Mi želimo postati članica EU i na tome ćemo raditi, ali istovremeno mi tražimo da svi pokažu poštovanje prema našem teritorijalnom integritetu kao međunarodno priznate države, na isti način kako se danas, potpuno ispravno, brani teritorijalni integritet drugih međunarodno priznatih država. Mi tražimo da se principi međunarodnog prava poštuju neselektivno, kao i Povelja UN-a, i da se dosljedno poštuju i primjenjuju sve rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a. Srbija samo traži da se principi međunarodnog prava ne tumače kako kome odgovara, i u zavisnosti od vremena, okolnosti i prilika, već apsolutno i neselektivno. Svi ministri u Vladi moraju to poštovati i na svakom koraku i u svakoj situaciji braniti takav stav naše zemlje«, rekla je mandatarka.

J. D.

Sastav nove Vlade Srbije

1. Prvi potpredsjednik Vlade, zadužen za vanjsku politiku i sigurnost, ministar vanjskih poslova **Ivica Dačić**
2. Potpredsjednik Vlade, ministar financija **Siniša Mali**
3. Potpredsjednik Vlade, ministar obrane **Miloš Vučević**
4. Potpredsjednica Vlade, ministrica kulture **Maja Gojković**
5. Ministar unutarnje i vanjske trgovine **Tomislav Momirović**
6. Ministar privrede **Rade Basta**
7. Ministrica poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede **Jelena Tanasković**
8. Ministrica za zaštitu životnog okoliša **Irena Vujović**
9. Ministar građevinarstva, prometa i infrastrukture **Goran Vesić**
10. Ministrica rudarstva i energetike **Dubravka Đedović**
11. Ministrica pravde **Maja Popović**
12. Ministar za državnu upravu i lokalnu samoupravu **Aleksandar Martinović**
13. Ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov**
14. Ministar unutarnjih poslova **Bratislav Gašić**
15. Ministrica za europske integracije **Tanja Mišćević**
16. Ministar prosvjete **Branko Ružić**
17. Ministrica za znanost, inovacije i tehnološki razvoj **Jelena Begović**
18. Ministrica zdravlja **Danica Grujičić**
19. Ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja **Nikola Selaković**
20. Ministrica za brigu o porodici i demografiju **Darija Kisić**
21. Ministar za turizam i omladinu **Husein Memić**
22. Ministar sporta **Zoran Gajić**
23. Ministar za brigu o selu **Milan Krkobabić**
24. Ministar za telekomunikacije i informiranje **Mihailo Jovanović**
25. Ministar za javna ulaganja **Marko Blagojević**
26. Ministar bez portfelja **Novica Tončev**
27. Ministar bez portfelja **Đorđe Milićević**
28. Ministar bez portfelja **Edin Đerlek**

21. Dani hrvatske knjige i riječi – Dani Balinta Vujkova

Storytelling – stara vještina za nova vremena

Nagradu za životno djelo na području književnosti dobila je Ruža Silađev * Storytelling je aktualna tema, vezana i za Balinta Vujkova, odnosno usmeno narodno blago koje je sakupio

Najveća književno-jezična manifestacija ovdašnjih Hrvata *Dani hrvatske knjige i riječi – Dani Balinta Vujkova* održana je prošloga tjedna, od 19. do 22. listopada, s različitim programima u Subotici, ali i u Monoštoru, gdje je prvoga dana održan dio programa »Narodna književnost u školi« (opširnije na *Hrckovim stranicama*) te »Književni salon«.

Središnja tema *Dana* bila je *storytelling* (pričanje priča ili pripovijedanje), drevna aktivnost i umijeće koje doživljava renesansu u brojnim aspektima naše svakodnevice (reklamna industrija, kultura, obrazovanje, mediji...). Kao takva, odlično se uklopila u koncept ove manifestacije koja radi i na popularizaciji usmenog narodnog blaga što ga je **Balint Vujkov** (1912. – 1987.) sakupio. Osim na stručnom skupu knjižničara, *storytelling* bio je okosnica programa namijenjenih vrtičkoj djeci te učenicima osnovnih i srednjih škola.

Nagrada za životno djelo

Središnji događaj *Dana* je »Multimedijalna večer« na kojoj se uz, svečani program, dodjeljuju nagrade vezane uz knjigu i književnost ovdašnjih Hrvata.

Organizacijski odbor 21. *Dana* nagradu za životno djelo na području književnosti za 2022. odlučio je dodijeliti **Ruži Silađev** iz Sonte, spisateljici koja osim zavičajne tematike čuva i svoju sončansku ikavicu. »Proza Ruže Silađev ušla je trajno u hrvatsku narodnu baštinu kao zapis vremena prošlog i izvornog sončanskog jezika«, ističe se u obrazloženju nagrade.

Silađev piše kratku prozu, pjesme, pripovijetke za djecu, dramske tekstove, novinske tekstove o starim fotografijama i običajima. Objavljene su joj do sada tri knjige: *Divani iz Sonte* (u dva izdanja), *Šokica pripovida te Sonta u sjećanjima šokačkim*. Prozu i poeziju objavljuje u časopisima, kako u Vojvodini tako i u Hrvatskoj, BiH, pa i na blogu *Hrvatski glas* iz Berlina. Priče za djecu i pjesme zastupljene su joj u panoramama i antologijama ovdašnjih Hrvata. Na natječaju Novosadske novinarske škole 2016. i 2018. njezine dvije priče za djecu su odabrane uz ostalih sedam (pisane na jezicima nacionalnih manjina), objavljene i prevedene na pet jezika i snimljene na audio CD-u za slijepu djecu. KD *Ivan Antunović* dodijelilo joj je istoimenu nagradu 2020. godine.

Primajući nagradu, Ruža Silađev zahvalila se svima koji su je podupirali da piše te objavljuje njezina djela.

»Ovo je vrlo značajna nagrada, a svaka nagrada kazuje da ste na pravom putu. Meni je jako važno i radujem se tomu da se prepozna moj rad, a još više što se prepoznaje taj naš šokački govor i da je on u knjigama zabilježen«, rekla je Silađev u izjavi za medije.

Nagrada Emerik Pavić

Nagrada *Emerik Pavić* za najbolju knjigu u 2021. godini pripala je knjizi sabranih pjesama **Vojislava Sekelja Više, više od riječi** čiji je priređivač **Mirko Kopunović**. Knjiga je objavljena u nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, a urednica je **Katarina Čeliković**

Nagrada za životno djelo: Nevena Racić (unuka Balinta Vujkova), Ruža Silađev i Katarina Čeliković

Uručenje nagrade *Emerik Pavić* kćerima Vojislava Sekelja i Mirku Kopunoviću

koja je izradila i bibliografiju. Nagrada je uručena Kopunoviću i kćerima Vojislava Sekelja.

»Sekelj je jedno od najvećih imena u poeziji vojvođanskih Hrvata. Dobitnik je više nagrada, među kojima i nagrade za životno djelo na području književnosti *Balint Vujkov Dida*. Kao takav zaslužio je da mu se stvaralaštvo sagleda, tj. iščita u formatu sabranoga djela. Ovdje je tako sabrano i po ciklusima razvrstano oko 400 njegovih pjesama iz sviju njegovih knjiga te periodike«, navodi se u obrazloženju nagrade.

Nagrada *Tomo Vereš*

Trijenalna nagrada (razdoblje 2019.-2021.) za najbolju knjigu na području znanosti i publicistike *Tomo Vereš* do-

dijeljena je **Olgi Šram** za monografiju *Cilika Dulić Kasiba* (nakladnik ZKVH).

»Autorica je uspjela vrlo sadržajno i precizno prikazati slikarski put i značajke njenog slikarstva istodobno čineći značajan doprinos u razumijevanju jednoga vremena. U tom smislu knjiga je vrijedan doprinos ne samo povijesti likovne umjetnosti nego i povijesti bačkih Hrvata. Vrijednost monografije, uz cjelovito kritičko sagledavanje i vrjednovanje slikaričinog opusa, sadržana je i u opremljenosti knjige i u njenoj vizualno-grafičkoj prezentaciji«, navodi se, među ostalim, u obrazloženju žirija.

Autorica knjige Olga Šram nije mogla nazočiti uručanju, ali je poslala dopis u kojem se, među ostalim, navodi: »Vijest o dodjeli nagrade ovoj monografiji oživjela je sve pohranjeno. Sve ono što je prethodilo njenom nastanku – razgovore, istraživanja, otkrivanja zagubljenih djela, snimanja, susrete i radost ostvarenog. Radost i zadovoljstvo autorice kojoj je posvećena, ali i našu sjetu što nismo ovom poslu mogli prionuti ranije (...) Neizmjereno mi je drago da se prepoznala vrijednost ovog djela posvećenog životu i stvaralaštvu **Cilike Dulić Kasiba** i moj skroman doprinos tome«.

Ljudi i priče

Dvodnevni znanstveno-stručni skup ove je godine okupio knjižničare, a tema je bila *Storytelling za djecu i odrasle – ljudi i priče*. Na skupu je sudjelovalo 65 knjižničara

Polaganje vijenaca na bistu Balinta Vujkova

Stručno-znanstveni skup na temu *Storytelling za djecu i odrasle – ljudi i priče*

iz Srbije i Hrvatske, a online ga je pratilo još oko 120 sudionika iz regije.

Knjižničari su se bavili pitanjima što je i koje su specifičnosti usmenog pripovijedanja (*storytellinga*) te koliko se razlikuje pripovijedanje djeci i odraslima, gube li se neminovno vrijednosti pripovijedanja uživo prelaskom u virtualno okruženje te posebice kako tradicijsko pripovijedanje, koje je ukorijenjeno u mitu, bajci i usmenoj predaji, približiti djeci u vrijeme života na daljinu i ograničenih fizičkih susreta. Primjeri dobre prakse sadržavali su izlaganja i postere iz knjižnica s područja Hrvatske i Srbije.

Aktualna tema

Predsjednica Organizacijskog odbora *Dana* Katarina Čeliković navodi kako je *storytelling* važna tema koja nije samo za djecu nego i za odrasle.

»Manifestacija počiva na djelu Balinta Vujkova, ali je istodobno i aktualna sa svojom temom *storytellinga*, odnosno pričanja priča. *Storytelling* je važna tema, prisutan je u svim sferama društvenog života«, kaže Čeliković.

Dio teme o *storytellingu* je i očuvanje nekadašnjih govora, budući da ih djeca i mladi sve slabije poznaju.

»Bunjevačka ikavica više nije onaj isti govor kog je slušao Balint Vujkov. Ove godine objavljena je šesta knjiga *Izabranih djela Balinta Vujkova*, u pitanju su *Basne i pripovijetke*. Djeca i mladi danas ne mogu čuti Balintove kazivače, melodiju rečenice i njihove naglaske, ali kroz knjige i naše programe mogu upoznati leksičko blago koje je sačuvano«, kaže Čeliković.

Jedna od sudionica skupa bila je i **Danica Leštek**, knjižničarka u OŠ *Donja Stubica* i idejna začetnica festivala *Dan bajki i priča* u Hrvatskoj.

»Bajke i legende pričale su se tisućama godina, a kako je došlo do izuma tiska i bilježenja, došlo je do propadanja te vještine. Međutim, od 1973. tehnika pripovijedanja postaje popularna u Americi, da bi onda i u Europi, pa i kod nas u regiji, zaživjeli pripovjedački festivali. Pripovijedanje ima i edukacijsku dimenziju, preko priča djeca će najbolje naučiti određene stvari. Više aktivnih stanica se pokreće u mozgu dok slušamo priču nego neko znanstveno ili stručno predavanje«, kaže Leštek, dodajući kako je impresionirana djelom Balinta Vujkova, odnosno količinom narodnog blaga koje je sakupio.

Knjiška produkcija

Na *Danima* je predstavljena i knjiška produkcija ovdašnjih Hrvata u proteklih godinu dana, o kojoj je govorila profesorica književnosti **Nevena Mlinko**. Kako je navela, u proteklom razdoblju tiskano je 38 monografskih publikacija i 14 naslova periodike. U pitanju je osam naslova manje nego lane, a najveći dio naslova – 19 je iz književnosti, 8 iz umjetnosti, 7 iz područja povijesti, demografije i etnologije, te 4 iz područja publicistike. Na sceni nema novih nakladnika, a knjige su najvećim dijelom izuzetno kvalitetno opremljene i uređene.

Kako ističe, prvi dojam o knjiškoj produkciji je da autori i nakladnici prate povijesne amplitude zastajući na postajama značajnih i velikih jubileja čijim se obilježava-

njima odaje počast i zahvala ljudima i djelima, te njeguje kultura sjećanja i razvija valorizacija naslijeđa. Dodaje i da područjem književnosti dominira, nanovo, poetska riječ, a da je dobra praksa knjiške suradnje s Hrvatskom opredmećena u dvama izdanjima ZKVH-a. Kao primjebu, navela je nedovoljnu promociju novih djela.

Književni salon

Kako je već navedeno, ovogodišnji »Književni salon« održan je u Monoštoru. Na »Salonu« je predstavljena knjiga pjesama *Buđenja riči* **Željka Šeremešića**, a bilo je riječi i o knjiškoj produkciji ovdašnjih Hrvata.

»Pisanje pjesama je moja borba za našu šokačku rič koja nestaje, našu prošlost, život naših predaka, a da to na suvremen i razuman način kažem«, kazao je Šeremešić.

O knjizi je, uz autora, govorio književnik i ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**.

Knjigu je objavila NIU *Hrvatska riječ*, a o nakladničkoj produkciji te novinsko-izdavačke kuće govorila je **Zlata Vasiljević**.

Riječ i rič

Na manifestaciji su riječ i rič (govori) ovdašnjih Hrvata predstavljeni u različitim izričajima – u glazbi, govoru, poeziji. Tako su na »Multimedijalnoj večeri« nastupili: HGU *Festival bunjevački pisama* iz Subotice sa svojim vokalnim solistima, *Kraljice Bodroga* iz Monoštora (koje su

uveličale i *Književni salon* u Monoštoru), šokački pjesnik **Željko Šeremešić** te gosti iz Osijeka – Ženska pjevačka skupina *Šokice* i **Tena Sesar Babić** koji su predstavili fenomen bečarca iz istočne Hrvatske upisan na UNESCO-ovu listu nematerijalne baštine.

Program *Dana hrvatske knjige i riječi* namijenjen je različitim dobnim skupinama, među ostalim i srednjoškolcima. Tako je u svečanoj dvorani subotičke Gimnazije *Svetozar Marković* održan program *Pričam ti priču* gdje su učenici imali prilike čuti nekoliko hrvatskih narodnih bajki u izvedbi »tete pričalice« Danice Lešek. U razgovoru s učenicima naglašen je značaj bajki i priča, budući da nas one poučavaju univerzalnim vrijednostima te potencijalno spremaju za životne izazove.

U povodu manifestacije tiskane su i dvije nove knjige – *Basne i pripovijetke*, šesta knjiga iz edicije *Izabrana djela Balinta Vujkova* te zbornik radova s prošlogodišnjeg znanstveno-stručnog skupa.

Tradicionalno, položeni su i vijenci na bistu Balinta Vujkova koja se nalazi u parku ispred Gradske kuće. Vijence su položili predstavnici hrvatske diplomacije, Grada Subotice te organizatora manifestacije (Hrvatske čitaonice Subotica, Gradske knjižnice Subotica, Zagrebačkog knjižničarskog društva, Hrvatskog nacionalnog vijeća i ZKVH-a).

Održavanje manifestacije podržali su Ministarstvo kulture Republike Srbije, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, resorna tajništva AP Vojvodine (za kulturu i za nacionalne zajednice), Grad Subotica i HNV.

D. B. P.

Književni salon u Monoštoru

Mislim da se Vučić ravna činjenicom kako je Srbija Rusiji bitna dok god on zemlju drži u položaju regionalnog igrača koji na zahtjev Kremlja može izazivati nestabilnost na zapadnom Balkanu. Ono što je zamka za Vučića je njegov propagandni stroj koji je godinama građane Srbije, iscrpljene ratovima devedesetih i šokantnim događajima nakon ubojstva Zorana Đinđića, na silu hranio mitovima o rusko-srpskom bratstvu do te mjere da je velik broj građana uvjeren u to da su Rusi stvarno tzv. srpska braća, unatoč činjenici da je ekonomski utjecaj Rusije na kvalitetu života građana Srbije minimalan ili čak negativan

Tonino Picula, hrvatski zastupnik u Europskom parlamentu

Srbija između europskog puta i povijesne sklonosti Rusiji

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Zastupnik Europskog parlamenta iz redova demokrata i socijalista (S&D) **Tonino Picula**, reagirajući na ocjene Europske komisije o napretku Srbije na putu k EU, izjavio je da je su u slučaju Srbije i Turske vlade ove dvije zemlje uglavnom krive za značajno kašnjenje u procesu proširenja. »Sa stalnim nedostacima u području vladavine prava i nedostatkom napretka u reformama vezanim za EU, njihove vlade ne samo da se rugaju demokraciji već također igraju dvostruku igru, odbijajući da ispune svoje obveze kao kandidata za članstvo u EU«, rekao je Picula.

On je pozvao najveću europsku političku grupaciju – Europsku narodnu partiju (EPP), čija je pridružena članica Srpska napredna stranka, da iskoristi svoj utjecaj na **Aleksandra Vučića** i SNS. »Ne smijemo tolerirati da Srbija razmetljivo jača savezništvo s Rusijom dok **Putin** eskalira svoj brutalni i ilegalni agresorski rat prema Ukrajini i prijeti svima nama nuklearnim oružjem«, rekao je Picula.

Govoreći u Europskom parlamentu, Picula je jasno kazao kako će pregovori sa Srbijom moći napredovati samo ako budu uvedene sankcije Rusiji.

Tonino Picula autor je Izvješća s preporukama za novu strategiju proširenja Europske unije. Ta nova strategija između ostalog predviđa i završavanje svih pregovaračkih procesa do kraja ovog desetljeća. Isto tako, bilateralni sporovi ubuduće ne bi mogli blokirati napredak zemalja kandidatkinja. O ovim prijedlozima Europski parlament tek se treba izjasniti.

U razgovoru za *Hrvatsku riječ* Picula pojašnjava što još donose preporuke za novu strategiju, odgovara na pitanje može li Srbija još dugo balansirati između Rusije i Europske unije, koliko je rat u Ukrajini uzdrmao EU, zašto su odnosi Beograda i Zagreba daleko od dobrosusjedskih i na koncu komentira ulazak Tomislava Žigmanova u novu Vladu premijerke Ane Brnabić.

► **Odbor za vanjske poslove Europskog parlamenta usvojio je Izvješće s preporukama za novu strategiju proširenja Europske unije, čiji ste Vi autor. O preporukama će Europski parlament glasati na plenarnoj sjednici u studenom. Što su preporuke za novu strategiju proširenja Europske unije?**

Preporuke sadrže niz važnih inovacija za budućnost procesa proširenja, koje bi proces trebale ubrzati, učiniti ga preglednijim kako za zemlje kandidatkinje tako i za zemlje članice Unije. Želimo promijeniti neke postavke procesa. Predlaže se tako uvođenje instituta glavnog pregovarača za svaku kandidatkinju posebno. Traži se i dovršavanje svih pregovaračkih procesa do kraja ovog desetljeća. Među najvažnijim inovacijama zasigurno je predlaganje korištenja kvalificirane većine članica u odlučivanju o područjima relevantnim za proces proširenja, kao i ukidanje zahtjeva za jednoglasnošću u odluci o otvaranju procesa pregovora i pojedinih klastera. Članice se potiče da se aktivno uključe u proces proširenja kako bi se ispunili njegovi ciljevi kroz primjenu nove metodologije pregovaranja koja sadrži uvjetovanja napretka, kao i instrumente tehničke i financijske pomoći kandidatkinjama. Preporukama se, što je vrlo važno, traži da članice ne koriste bilateralne i regionalne sporove kako bi blokirale napredak kandidatkinja, te da prihvate mehanizme razrješavanja sporova koji su odvojeni od procesa pristupanja. Tako se ne bi omela provedba EU kriterija i politika u zemljama kandidatkinjama, ni oslabio EU utjecaj. Od Komisije se očekuje da usvoji jasna, transparentna i konzistentna mjerila napretka. Tražimo bolju političku i tehničku podršku temeljenu na individualnim zaslugama kako bi se unaprijedila kvaliteta, čitljivost i dostupnost izvješća Komisije, posebno u domeni vladavine prava. Tu je i prijedlog da se redovito i jasno izvještava o nazadovanjima, s jasnim kriterijima koji definiraju i mjere sankcioniranja takvih slučajeva.

► **Što će ta nova strategija značiti za zemlje zapadnog Balkana? Može li ih usporiti na putu k EU?**

Prije svega, predviđa se da napredak svake zemlje prema članstvu bude ocjenjivan prema vlastitim zaslugama, što ovisi o usvajanju fundamentalnih reformi i EU sporazuma. Proces usvajanja reformi treba biti fokusiran na koristi za građane zemalja kandidatkinja. Kandidatkinje koje ostvare održiv, opipljiv i mjerljiv napredak trebale bi

biti nagrađene proširenim pristupom EU politikama, inicijativama i jedinstvenom tržištu. To uključuje i EU sredstva dostupna članicama, kako bi građani imali osjetan dojam napretka kroz proces proširenja, a ne tek na kraju. No, za kandidatkinje koje budu nazadovala, posebno u domeni vladavine prava, zaštite prava manjina i slobode medija, predviđeno je da budu sankcionirane uskratkom sredstava i usporavanjem procesa.

► **U preporukama se navodi da bi se pregovori sa Srbijom trebali nastaviti samo ako Srbija uvede sankcije Rusiji kakve provodi i EU, te ako postigne znatan napredak u EU reformama. I jedno i drugo je u Srbiji problem. Koliko je realno očekivati da će Aleksandar Vučić prelomiti i uvesti sankcije Rusiji?**

Mislim da ističe vrijeme Vučićevog beskonačnog manevriranja između geopolitičkih interesa koji se međusobno poništavaju. Agresija Rusije na Ukrajinu te je odnose maksimalno zaoštrila i promijenila vanjskopolitičke prioritete Bruxellesa. Dok su europske kompanije vodeći investitori u Srbiju, dok je EU bila za vrijeme covid glavni donator medicinske opreme i financijske pomoći Srbiji, Vučićevi tabloidi su imali billboard kampanju »Hva-

Kosovo je država sa svim institucijama koje to definira i nikakvo ignoriranje postojeće situacije od strane Srbije to više ne može promijeniti. Ipak, praćenjem Vučićevih nastupa u medijima, stječe se dojam da on javnost u Srbiji priprema na neku vrstu dalekosežnog rješenja kojim bi se u osnovi to stanje i priznalo.

la, brate Xi«. Po svim indikatorima i Kina i Rusija debelo zaostaju iza EU po izravnim ulaganjima i po svim oblicima pomoći zemlji. Kakvu god Vučić odluku donio, ona ovog puta treba biti dugoročna. Pretpostavljam kako je svjestan da će ona biti ključna za njegovu političku budućnost.

► **Sankcije Rusiji nisu jedini problem u Srbiji. U Izvješću Europske komisije spominju se odnosi s Hrvatskom, Crnom Gorom, pitanje Kosova. Hrvatska i još nekoliko članica EU izbacile su iz prvobitnog teksta osmog paketa sankcija Rusiji izuzeće transporta ruske nafte na zapadni Balkan. Prvobitno je predviđen izuzetak od sankcija, odnosno planirano je da se dozvoli transport ruske nafte iz hrvatske luke Omišalj naftonovodom Janaf do Pančeva. Nije se čekalo dugo na odgovor iz Beograda i to je postalo više političko nego energetska pitanje. Odnosi dvije države već odavno su daleko od dobrih odnosa susjeda. Može li se to popraviti?**

Ne postoje odnosi između dvije zemlje koji se mogu nepovratno narušiti. Zbog toga vjerujem da je pomak na bolje moguć, ali i poželjan. Međutim, matično mjesto aktualnog pogoršanja bilateralnih odnosa Srbije i Hrvatske

treba tražiti u zahtjevu Beograda da ima ekskluzivno pravo na privilegiran odnos s Rusijom u vrijeme kada Kremlj brutalno gazi temeljne norme međunarodnih odnosa, dovodeći u pitanje sigurnosnu arhitekturu na kojoj počiva i stabilnost europskog okruženja. Vučić probleme dugotrajne i problematične srpske tranzicije u funkcionirajuću demokraciju stalno kamuflira izvozom konfliktnih poteza u susjedstvo. Treba primijetiti kako je najveći dio građana Srbije koji se iselio otišao u zemlje članice EU, a ne u Rusiju. Valjda i za to postoji valjan razlog, od kvalitete života do činjenice da su članice Unije redom, uz poneke iznimke, liberalne demokracije gdje su građanima jamčena ljudska, građanska i manjinska prava.

► **Za Srbiju je najbolnije pitanje Kosova. Vučić je početkom ovog mjeseca priopćio da Zapad nudi rješenje problema: Kosovu članstvo u UN, Srbiji brzi ulazak u EU. Rješenje je to koje su ponudile Francuska i Njemačka. Vidite li rješenje i mogući kompromis?**

Mislim da je još od početka osamdesetih godina prošlog stoljeća, kad je eskaliralo nasilje prema Albancima na Kosovu, otvoren put prema ovome što je danas faktično stanje na terenu. To znači da je Kosovo država sa svim

institucijama koje to definira i nikakvo ignoriranje postojeće situacije od strane Srbije to više ne može promijeniti. Ipak, praćenjem Vučićevih nastupa u medijima, stječe se dojam da on javnost u Srbiji priprema na neku vrstu dalekosežnog rješenja kojim bi se u osnovi to stanje i priznalo. Teško je reći hoće li se to dogoditi u okviru predloženog ili nekog drugog rješenja.

► **Kakve su Vaše procjene: hoće li Srbija istrajati na putu k EU i kada bi taj put mogao biti završen? Što ako se Srbija ne okrene Europi već Rusiji?**

Izgleda zanimljivo kako je u Srbiji dosta komešanja izazvala prošlotjedna objava jedne ruske blogerice o tome kako Rusi nemaju pojma gdje je Srbija niti su svjesni ikakve povezanosti dvije zemlje. Mislim da se Vučić ravna činjenicom kako je Srbija Rusiji bitna dok god on zemlju drži u položaju regionalnog igrača koji na zahtjev Kremlja može izazivati nestabilnost na zapadnom Balkanu. Ono što je zamka za Vučića je njegov propagandni stroj, koji je godinama građane Srbije, iscrpljene ratovima devedesetih i šokantnim događajima nakon ubojstva **Zorana Đinđića**, na silu hranio mitovima o rusko-srpskom bratstvu do te mjere da je velik broj građana uvjeren u to da su Rusi stvarno tzv. srpska braća, unatoč činjenici da je

ekonomski utjecaj Rusije na kvalitetu života građana Srbije minimalan ili čak negativan. Dakle, najjednom bi se taj cijeli stroj najbizarnijih tabloida trebao naglo okrenuti za 180 stupnjeva i ljude uvjeriti u ispravnost dijametralno suprotne politike. Treba naglasiti i kako je i dalje najveći pojedinačni ulagač u Srbiju Njemačka.

► **Europska komisija predložit će članicama Unije da odobre početak pregovora o pristupanju s Bosnom i Hercegovinom, što je nakon održanih izbora poruka podrške građanima, odnosno narodima Bosne i Hercegovine. Što će time dobiti građani BiH?**

Riječ je, ipak, o davanju statusa zemlje kandidata, a ne o početku samih pregovora o članstvu. To je bio, prije svega, znak dobre volje i podrške građanima BiH. Međutim, ta se prilika može iskoristiti jedino ako se u pot-

To je dobra vijest za hrvatsku zajednicu u Srbiji jer s jedne strane predstavlja priznanje vrijednosti dugogodišnjeg aktivizma gospodina Žigmanova, a s druge otvara vrata jednoj drugačijoj politici Srbije prema toj zajednici, ali i njihovoj matičnoj državi. Vrijeme će pokazati u kojoj mjeri će ovo imenovanje biti iskorišteno za pozitivniji razvoj događaja.

punosti promijeni stvarna agenda ključnih političkih protagonista u zemlji koja je već dugi niz godina zapravo disfunkcionalna. Pravi odmak od duboko ukorijenjene kulture sukobljavanja u pravcu kulture suradnje bit će težak proces, jer u BiH ogroman utjecaj imaju tzv. veto skupine. One nemaju interes za provođenje reformi koje bi upravo njima oduzele političku moć.

► **Koliko je s druge strane BiH spremna za početak pregovora?**

Donedavno je osnovni kriterij za to bilo ispunjavanje 14 kriterija Komisije. Mislim da su građani najviše zainteresirani za početak tog procesa, dok političke elite čine što mogu da zadrže status quo. Dodik pak nastavlja perpetuirati secesionističke tendencije, kako bi se učinio još većim nacionalistom od svoje još radikalnije opozicije u Republici Srpskoj. Dakle, građani jesu spremni, ali institucije su daleko od toga.

► **U govoru na plenarnoj sjednici Europskog parlamenta sredinom prošlog tjedna ste o novoj strategiji proširenja Europske unije kazali kako ta politika ne podrazumijeva samo političko i gospodarsko jedinstvo već je utemeljena i na europskim vrijednostima. Kada promatrate zemlje zapadnog Balkana, koliko su one daleko od tih europskih vrijednosti?**

Jednostavan odgovor bio bi da njihov napredak u pristupnom procesu pokazuje stupanj konzumacije europskih vrijednosti. No, to je samo pokazatelj posvećenosti politike i administracije reformama koje zemlju približavaju EU. Drugi, možda jednako važan, bio bi postotak

građana država kandidatkinja koji su u potrazi za boljim životom odselili u zemlje članice EU. Treći bi bio: glasa ju li birači u zemljama kandidatkinjama za proeuropske stranke? Ali on može zavarati, jer je apatija birača posljedica iscrpljenosti i aktivne pasivizacije građana od strane stranaka na vlasti.

► **Rat u Ukrajini načinio je, nije pretjerano reći, tektonske poremećaje. Što Europu očekuje ove zime? I ako rat potraje, koji su izazovi, koliko rat u Ukrajini može uzdrmati odnose među članicama EU?**

Zemlje članice koje se oslanjaju na plin već su u značajnoj mjeri popunile svoje zalihe za ovu zimu, što bi, posebno u uvjetima uvođenja mjera štednje u potrošnji plina i električne energije, kao i za sada blage jeseni trebalo omogućiti da se zima dočeka u relativnoj stabilnosti. Izbori koji su u dvije važne članice Unije, Italiji i Švedskoj, doveli na vlast krajnju desnicu mogli bi biti bitan faktor u odnosima unutar Unije. Talijanska desnica godinama se financijski oslanjala na ruski kapital i nije nezamislivo da će ta ulaganja sada uskoro doći na naplatu. Na isti način Putin već dugo naplaćuje ranije usluge Orbánu, koji se tako dugo i uspješno održava na vlasti. Sposobnost EU da se odupre autoritarnim tendencijama unutar svojih članica, da se odupre onima koji bi stvarne slobode mijenjali za iluziju o sigurnosnim jamstvima Rusije, a koju bi teritorijem i krvlju trebala platiti Ukrajina, to će biti pravi test za današnju EU ako želi potvrditi vrijednost ovog modela europskog zajedništva i u budućnosti.

► **Hrvati u Srbiji prvi puta će imati svog predstavnika u Vladi Srbije. Tomislava Žigmanova, predsjednika DSHV-a, Vučić je predložio za ministra za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog. Je li to dobra vijest?**

To je dobra vijest za hrvatsku zajednicu u Srbiji, jer s jedne strane predstavlja priznanje vrijednosti dugogodišnjeg aktivizma gospodina Žigmanova, a s druge otvara vrata jednoj drugačijoj politici Srbije prema toj zajednici, ali i njihovoj matičnoj državi. Vrijeme će pokazati u kojoj mjeri će ovo imenovanje biti iskorišteno za pozitivniji razvoj događaja.

► **Član Europskog parlamenta ste od 2013. godine. Kako izgleda Vaš rad u Europskom parlamentu?**

Zastupnik sam u Europskom parlamentu u trećem mandatu, dakle od samog ulaska Hrvatske u EU. Trenutno obnašam više dužnosti nego ikada ranije. Koordinator sam svoje političke skupine socijalista i demokrata za vanjsku politiku, voditelj sam radne skupine Odbora za vanjske poslove za zapadni Balkan, stalni sam izvjestitelj Parlamenta za SAD i Crnu Goru. Pored zaduženja u okviru vanjske politike, u ovom mandatu sam i predsjednik Međuskupine za europska mora, rijeke, otoke i priobalna područja. Ponosan sam što sam u Parlamentu obavio gotovo pionirski posao u prepoznavanju potreba zemljopisno zaklinalih područja EU poput otoka. Kako bih opravdao povjerenje građana, nastojim u svemu što radim okupljati stručne ljude koji prema temama kojima se bavim pokazuju entuzijazam kao i ja.

FOTO: Foto služba EP-a

Tornjevi subotičke katedrale

Voda je neophodni element života. Masu čovječjeg organizma čini voda (oko 60 posto). Koliko je neophodna u životu, toliko je opasna po »život« čovjekovih građevinskih pothvata. Voda je opasna s neba u obliku kiše i snijega, opasna je na zemlji u obliku bujica i poplava, a konačno, opasna je i pod zemljom kao podzemne vode ili močvare. Jedan od najtežih pothvata u građenju uvijek je bio građenje u vodi ili na močvarnom tlu (naši varošani to su nekad zvali mlake). Uprošteno rečeno, naš grad je nastao praktično na gredama i raznim stajacim i tekućim

Pukotina na pročelju katedrale

vodama oko tih uzvišenja. Ovu činjenicu svi su stari graditelji znali i poštovali i nitko nije koristio mlake za građenje, eventualno za ispašu stoke.

Stiže moderno doba

Nakon istjerivanja Turaka stiglo je i »moderno doba« u naše krajeve. Prvo u obliku vojne granice, a nakon razvojačenja u obliku slobodnog komorskog grada Sent Marija. Vjerski život, možemo slobodno kazati, samo je tinjao; nije bilo ni prave crkvene građevine. Od predstavnika Katoličke crkve prvo su došli fratri franjevačkog reda koji su smješteni u malu subotičku tvrđavu zajedno s vojnim časnicima – kapetanima. Prizemni dio nekadašnje »palače« pretvorili su u malu crkvu gdje su služili i mise. Prvi svetovni svećenik-župnik stiže tek 1773. u jesen u grad zajedno s još tri svećenika pomoćnika. Ovo saznajemo iz monografije **Istvána Iványija**. On kaže da se prvi privremeni župnik-pomoćnik kojeg je poslala Kaločka nadbiskupija zvao **István Ranics** (sudeći po prezimenu bio je pripadnik većinskog naroda tadašnjih varošana). Kasnije, on je postavljen i za službenog vođu subotičke župe. Iványi o Ranicsu kaže da je bio takav čovjek s kim nije bilo poželjno dolaziti u sukob. Kao prva župna crkva privremeno je određena kapela sv. Roka, ne današnjeg izgleda, nego sagrađena od dasaka. Magistrat grada se odlučio za građenje velike župne crkve i stan za župnika. Zato je 1773. godine započeta i na inzistiranje župnika Ranicsa (ja bih rekao pomalo brzopletu)

gradnja »Velike crkve« po projektima peštanskog zidara **Franza Kaufmanna**. Po riječima stručnjaka, tornjevi ove crkve građeni su na močvarnom tlu, nisu dobro utemeljeni i zato se danas nalazi sve veća i veća pukotina na pročelju. Pokušani sanacijski pothvati nisu bili uspješni i trenutno se radi na projektu konačnog rješenja. Zar u to doba nitko nije znao da je tamo tlo močvarno?

Druga strana medalje

U doba kada je Ranics stigao u grad, vodstvo grada, Magistrat, imao je preča posla nego se detaljnije baviti problemom gradnje »Velike crkve«. Naime, 1773. je izbio sukob između Magistrata i županijskih vlasti oko odbjegle stoke. Došlo je i do suđenja u kojem su Subotičani vrijeđani od strane županije riječima: »grad sa seljačkim Magistratom«, a prema čelnicima grada ponašali su se »kao prema predstavnicima posljednjeg sela«. Ovo je povrijedilo Subotičane i dva gradska senatora 1775. ponovo kreću u akciju »konačnog oslobođenja« u Beč. Za gradnju crkve dali su onoliko sredstava i materijala koliko se od njih tražilo. Izvjesna sredstva dali su nadbiskupija i građani subotičke županije. Po Iványiju, sredstva su bila prilično skromna. Glavni »motor gradnje« nesumnjivo bio je Ranics. Jedna karta izrađena 1778. je dokaz da su pregovori oko »konačnog oslobođenja« tekli dobro, jer je najviši gradski status dobijen sljedeće, 1779. godine. Kartu je izradio budući gradski inženjer **C. L. Kovács**, na njoj možemo vidjeti jedan interesantan detalj: »Velika crkva« je izgrađena pokraj Somborskog puta nasuprot »Starog groblja« (bivši kino *Lifka*) u kojem je postojala i jedna humka na čijem vrhu je bio obelisk posvećen carici i kraljici **Mariji Tereziji** postavljen kao izraz zahvalnosti za dobijen privilegij slobodnog komorskog grada. »Velika crkva« je shematski prikazana i smještena je dovoljno daleko od obale i porječja (mlake) nekadašnje riječice. Znači, po ovoj karti crkva nije građena po močvarnom tlu, kako danas stručnjaci objašnjavaju zašto se tornjevi crkve »razmiču« i pukotina na glavnoj fasadi postaje sve veća i veća, što po nekim »stručnjacima« u slučaju zemljotresa može dovesti do rušenja dva tornja crkve!

Gradnju »Velike crkve«, današnju katedralu sv. Tereze Aviljske, pratilo je dosta nevolja, prije svega nedostatak novca i stalna promjena njene osnovne dimenzije (povećavala se). Konačno, završilo se po projektu **Adama Heislera** iz 1783., a glavni oltar završen je tek 1804. Postoji i takvo mišljenje da tornjeve treba rušiti i sve ponovo izgraditi s pojačanim temeljima. Mene cijeli ovaj slučaj podsjeća na rekonstrukciju kazališta. Tamo su »stručnjaci« ustanovili »da je konstrukcija propala, i treba je rušiti!« (što nije bila istina), no ipak se rušilo, jer ovakvi radovi su »najbolji biznis« za sve sudionike. Pogotovo ako država financira radove.

Subjektivni osjećaj hladnoće

Razvojem tehnologije vremenska je prognoza u posljednjih desetak-petnaestak godina postala prava znanstveno-medicinska emisija koja na svakih pol sata-sat građane filuje informacijama koje oni i vide i ne vide, odnosno osjećaju ili ne osjećaju, tj. samo nagađaju. Pored stare dobre prognoze, a la *Kamenko Katić*, »kakvo nas vreme očekuje« (namjesto ispravnog: »kakvo će vrijeme biti«) tu su i one srednjoročne (nerijetko pogrešne), pa onda podatci o tlaku, »subjektivnom osjećaju« u odnosu na stvarnu temperaturu, pa preporuka o »slojevitom odijeva-

danju otvarate prozore kako biste (u nedostatku daljinskog grijanja) zagrijali prostorije već predvečer ih morate zatvoriti kako biste tu istu toplinu koliko-toliko zadržali.

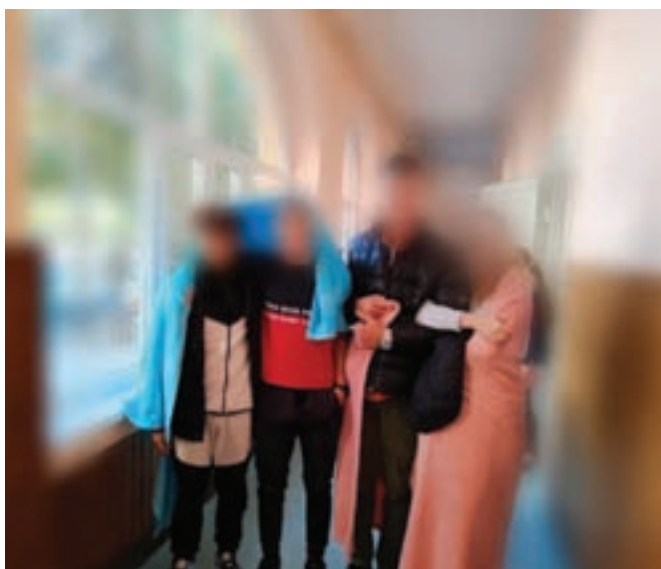
Otkud, onda, deke na ramenima učenika na putu do škole?, zapitat će se možda netko. Pa i prije uključivanja »subjektivnog osjećaja« u sastavni dio vremenske prognoze on je postojao. Dovoljno je samo osvrnuti se oko sebe i u krugu svoje obitelji, rodbine, prijatelja, kolega i poznanika prepoznati one »zimogrižljive« kojima ni spavanje na peći u zimskim danima nije dovoljno toplo, odnosno one koji pod istim tim vremenskim uvjetima idu razdrlijenih košulja, odnosno u »zimskim majicama kratkih rukava«. Ta djeca su, i u prenesenom i u doslovnom značenju, »nositelji subjektivnog osjećaja« i to je činjenica koja ne samo da se mora poštovati nego u konkretnom slučaju pomalo i zabrinuti.

Morale bi, recimo, zabrinuti riječi tehničkog direktora Predškolske ustanove *Naša radost Veljka Vojnića* (ako on sam to u svojoj izjavi ne pokazuje) da od 193 odjeljenja, koliko ih funkcionira u sklopu ove ustanove, »u svega nekoliko možda nije odgovarajuća temperatura«, što bi trebalo značiti da je niža od najniže propisane, a to u manjim grupama znači 22, a u većim 20 stupnjeva Celzija. Tih »svega nekoliko« odjeljenja javno je iskorišteno kao puki statistički podatak koji bi građanima trebao poslužiti kao sedativ za umirenje jer je sve, je li, uglavnom »okej i pod kontrolom«. Ne možemo za Vojnića, niti za bilo kog drugog dužnosnika, ustvrditi kako je bezdušan, posebno kada je riječ o djeci. Ali, na temelju njegove izjave, tako je jednostavno ispalo. Nigdje, naime, nastavka iste u formi kako će PU *Naša radost* učiniti sve, pa i da u tih »svega nekoliko« odjeljenja temperatura »već jučer« bude na minimalno propisanoj razini. Jer, djeca nisu brojke. Ona i njihovo zdravlje su bitni, a ne »zadovoljavajući postotci« koji, kako vidimo fala Bogu, prelaze i brojku od 90.

Kakva je situacija u školama, stanovima ili ustanovama najbolje znaju oni koji u njima borave (praksa pokazuje da se u nedostatku daljinskog uključuju različiti tipovi grijanja), ali kalendar je taj koji svaku odgovjiteljicu, nastavnika ili ravnatelja tjera da se kucne o čelo i razmisli o tome zašto pojedina djeca nose deke u objekt u kom borave: iz »subjektivnog osjećaja« ili novog modnog hira? Stoga, ako to već nisu učinili ljetos, možda ne bi zgorega bilo da već sada za proljeće bezecuju nekog od rijetkih pećara i u prostorije svojih škola i vrtića ugrade stare dobre kaljeve peći, usput se raspitujući pošto su *čutke na hetiji, ima l' digod ogrizina, čukanjica jel granja* ili pak da od Ministarstva i lokalne samouprave traže dodatna sredstva za kupovinu drva ili uglja. Dok su još jeftini!

Z. R.

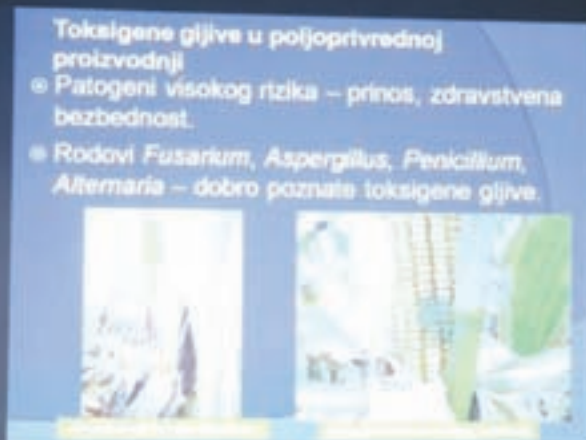
FOTO: Čitatelj Maglošića

nju« ili pak nalaženje uzroka u vremenu za pospanost, razdražljivost, slabiju koncentraciju... uglavnom opravdanja za nerad. Na koncu, gotovo za svaku kišu, snijeg ili maglu izdaje se žuti, narančasti ili crveni meteoalarm za određena područja s preporukama građanima da se zavuku u svoje domove i ne mrdaju iz njih dok nepogoda ne prođe.

Koliko djeca prate vremensku prognozu i koliko vjeruju u sve njene prateće elemente za sada još nije ispitivano, pa tako ni utvrđeno. Ono što je utvrđeno – i u Češkoj početkom listopada i u Subotici sredinom ovog mjeseca – jest da pojedina djeca nose deke u škole kako bi u njih utopljenica pratila nastavu. Ovu informaciju (o Subotici) objavili su, naravno, mediji koji ili ne sudjeluju na lokalnim natjecanjima za dobijanje sredstava ili, ako i sudjeluju, od lokalne samouprave dobijaju mrvice ili čak ni to. Svi ćemo se složiti oko toga da dnevne temperature koncem listopada više sliče početku proljeća negoli blizini zime i to je činjenica koja ide na ruku svima koji su zaduženi za kolektivno grijanje stanova i ustanova svih vrsta. Svi ćemo se, međutim, složiti i u tome da noćne i jutarnje temperature nimalo ne sliče proljeću ili ljetu nego upravo suprotno: jeseni, a ponekad i zimi. To u praksi znači da ono što se od topline akumulira danju preko noći »ispari« do ruba smrzavanja, odnosno ukoliko

O proizvodnji pšenice i prevenciji aflatoksina u kukuruzu

Deklarirano sjeme, sjetva u optimalnim rokovima i racionalno gnojenje, preduvejtji su za dobar prinos pšenice
* Kontaminacija aflatoksinom ugrožava čitav lanac ishrane

U povodu spomendana sv. Vendelina, zaštitnika zemljoradnika, pastira, stoke, žitarica i polja, koji se obilježava 20. listopada, dan prije su u župi Presveto Srce Isusovo u Tavankutu održani blagoslov zemljoradnika, traktora i vatrogasnog vozila, sveta misa, te prigodno stručno predavanje na Etno salašu *Balažević*.

Kako do visokog prinosa pšenice?

Govoreći o važnim momentima u proizvodnji pšenice, tj. kako ostvariti visok prinos ovog strnog žita, direktor Poljoprivredne savjetodavne stručne službe Subotica dipl. inž. **Damir Varga**, kao prvo, istaknuo je značaj osnovnog gnojenja.

»Za dobar prinos pšenice optimalne vrijednosti fosfora kreću se oko 20-25 mg. Njegov nedostatak na početku sezone ograničava prinos, a kritičan period je prvih pet-šest tjedana. Fosfor ima veliki utjecaj na ukorjenjivanje i bokorenje. Pšenica usvaja samo 15 posto od ukupno usvojenog fosfora u prva dva tjedna rasta. Kasniji stres izazvan nedostatkom fosfora ima mnogo manji utjecaj na proizvodnju.«

Što se tiče sjetve, Varga ističe da se preporuča sijanje s deklariranim sjemenom koje je ispitano i ima bolje proizvodne osobine. Također, kupovinom deklariranog sje-

mena ulaže se u znanost i stvaranje novih sorti i hibrida. Kada je riječ o normi sjetve, ima godina kada je sjeme sitnije pa ga treba manje, sije se odgovorajući broj klijavih zrna po četvornom metru, a ne kg po hektaru. Za rok sjetve, kao optimalan on navodi od 5. od 25. listopada, iako se može sijati i do 5. studenoga, pa čak i u prosincu, ali se tada svjesno ide u umanjenje prinosa. Kod sjetve treba poštovati preporuku proizvođača sjemena, a ona se, za većinu sorti pšenice, kreće u rasponu od 400 do 450 klijavih zrna po četvornom metru, dok je kod nekih sorti 500-550 klijavih zrna po m².

»Početkom optimalnog roka treba sijati donju, a krajem ovog roka gornju granicu preporučene količine sjemena. Potpuno je neopravdano kao nekada sijati 170 kg po jutru, neka norma sjetve u optimalnom roku za većinu sorti je 110-120 kg po jutru, ako je sjeme normalne krupnoće«, kaže Varga te preporuča proizvođačima da uz kupljeno sjeme traže deklaraciju o njegovoj kvaliteti.

»Sjeme bez te deklaracije ne bi se smjelo stavljati u promet. Ona pokazuje kvalitetu sjemena, tko ju je proizveo, koja je partija, kolika je čistoća, sadržaj vlage, klijavost, energiju klijanja, masu tisuću sjemena. To su parametri koji su vrlo važni za obračun norme sjetve. Ako kupite i jedan džak od 25 kg sjemena, imate pravo dobiti ovu deklaraciju.«

Kada je riječ o prihrani usjeva, on ističe da se u širokoj proizvodnji prihrana ozime pšenice često olako shvaća i velike količine gnojiva se bacaju napamet, što opet za posljedicu može imati pothranjenost ili prehranjenost usjeva. U oba slučaja posljedica je gubitak prinosa, a u slučaju rasturanja više gnojiva od potrebnog javlja se i financijski gubitak i potencijalna opasnost od ispiranja nitrata u podzemne i površinske vode. Zbog toga je, dodaje, za potrebe racionalnog gnojenja ozime pšenice dušikom u proljetnoj prihrani razvijena N-min metoda.

Što se tiče zaštite usjeva od korova i bolesti, Damir Varga navodi da standardna zaštita podrazumijeva dva tretmana, rijetko i tri, a još rjeđe samo jedan tretman ili da se uopće ne radi.

»Svakako bi trebalo pratiti preporuke Prognozo-izvještajne službe zaštite bilja na čijem portalu stoji kad se otprilike može očekivati pojava bolesti, kad bi trebalo špricati. Suzbijanje kukaca (lisne vaši, tripsevi i žitna pijavica) obično se obavlja sa zaštitom od bolesti u cvjetanju i to raditi samo baš kad se mora; folijarna prihrana ureom i vodotopivim NPK gnojivom kao i aminokiselinama, preparatima na bazi algi je korisna mjera; ureu nikad ne primjenjivati kada su biljke zbog suše pod stresom, primjerice u svibnju kada nema vode. Pšenica se oklembesi, neki kažu da je gladna, a zapravo je žedna«, rekao je, među ostalim, Varga u svom predavanju.

Bioagensima protiv gljivičnih bolesti

Prof. dr. **Mila Grahovac** s Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu, koja radi na inovacijskim i novim tehnologijama u zaštiti bilja, govorila je o prevenciji pojave aflatoksina u kukuruzu primjenom bioagenasa.

»Kada kažemo fitopatogene gljive, mislimo na gljive koje zaražavaju biljke, a kada se kaže da su toksigene, znači da proizvode mikotoksine i da su opasne ne samo zbog toga što dovode do gubitka prinosa već i što umanjuju kvalitetu proizvoda. Postoji veliki broj rodova toksigenih gljiva, a najpoznatiji su fusarium, aspergillus, penicillium, alternaria. Aspergillus flavus je zemljišna saprofita gljiva, što znači da godinama može živjeti i bez biljke na kojoj parazitira. Za nju se kaže i da je oportunistički patogen biljaka, što znači da kada se biljka nalazi pod nekim stresom, što je primjerice u slučaju kukuruza sušna godina, ova gljiva prelazi u jedan patogeni odnos s biljkom, počinje je parazitirati i tada postaje patogena. Također, ova gljiva spada u termofilne vrste, što znači da joj odgovaraju povišene temperature te su se s globalnim zagrijavanjem stvorili uvjeti koji joj itekako pogoduju i od tada počinjemo imati problema s njom, a posljedično i s aflatoksinom, prvenstveno u kukuruzu. Infekcije ovom gljivom rijetko rezultiraju značajnim gubicima prinosa, ali rezultiraju značajnom kontaminacijom aflatoksinom i ugrožavaju čitav lanac ishrane«, pojasnila je Grahovac.

Aflatoksini su visokotoksični metaboliti gljiva koji kontaminiraju poljoprivredne proizvode. Aspergillus flavus je najčešća vrsta gljive koja ih proizvodi i vrlo blage infekcije

ovim gljivama mogu rezultirati vrlo visokom razinom kontaminacije aflatoksinima.

Mila Grahovac je navela što se može uraditi da se spriječi ili makar u nekoj mjeri reducira pojava aflatoksina u kukuruzu.

Agrotehničke mjere ne daju uvijek zadovoljavajuće rezultate, a primjena pesticida generalno, pa i fungicida u poljoprivrednoj proizvodnji do 2030. godine, prema nekim predviđanjima Europe, smanjit će se za pola. Ono što ostaje je biološka kontrola koja bi trebala zadovoljiti oba kriterija, dakle omogućiti odgovarajuću zaštitu kukuruza i spriječiti kontaminaciju aflatoksinom, a s druge strane povoljno djelovati na životni okoliš i ne ugrožavati zdravlje ljudi.

»U biološkoj kontroli se dosta koriste korisne bakterije i među njima najveći broj pripada vrsti koje pripadaju rodu bacilus. Potom, mogu se koristiti i korisne gljive i za sada se na tržištu nalaze samo korisne gljive iz roda trihoderma. Treću vrstu predstavljaju biljni ekstrakti. Kao najperspektivniji ogranak biokontrole navode se korisni mikroorganizmi. Mogući mehanizmi njihovog djelovanja su kompeticija, antibioza, superparazitizam i stimuliranje obrambenog mehanizma biljke. Kompeticija podrazumijeva da se koristan mikroorganizam natječe s biljnim patogenom tako što će brže naseliti zemljište i biljku i samim tim kada se stvore povoljni uvjeti za razvoj biljnog patogena, on više neće imati prostor gdje da se naseli i na taj način biljka će biti zaštićena. Antibioza podrazumijeva da korisni mikroorganizam proizvodi neke proizvode koji štetno djeluju na biljnog patogena i samim tim ugrožavaju njegov opstanak. Superparazitizam podrazumijeva da koristan mikroorganizam parazitira biljnog patogena, a stimulacija obrambenog mehanizma biljke znači da koristan mikroorganizam ima sposobnost da bude okidač obrambenog mehanizma biljke, da ga podiže na viši nivo i da se biljka na taj način donekle samostalno suprotstavi napadu patogena.«

Ona je koncu istaknula da je velika prednost bioloških agenasa pa i korisnih mikroorganizama to što je rijetko kada samo jedan mehanizam djelovanja upleten u njihovu aktivnost. To je najčešće kombinacija više različitih mehanizama djelovanja i to je velika prednost u odnosu na sintetičke preparate koji imaju jedan do dva mehanizma djelovanja zato što je samom biljnom patogenu jako teško razviti otpornost kada ga ovaj koristan organizam napada na više nivoa, odnosno na više različitih načina. Jedna od velikih prednosti primjene bioagenasa je što teško i rijetko dolazi do pojave otpornosti ciljanog biopatogena na njih.

Blagoslov zemljoradnika i traktora, koji je prvi put obavljen u Tavankutu, te stručno predavanje za poljoprivrednike održani su na inicijativu župnog vikara župe sv. Jurja u Subotici, vlč. **Tomislava Vojnića Mijatova**, rodom iz spomenutog sela. Organizator i moderator predavanja bio je pomoćnik pokrajinskog tajnika za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo u Vladi AP Vojvodine **Mladen Petreš**, također Tavankučanin.

I. Petrekanić Sič

Jesenje prelo u Surčinu

Zajednički doživljaj prošlosti

»U vremenima u kojima se nameće zaborav, a kultura potire, drago nam je da postoje ljudi koji baštine životna sjećanja i traže bolje mjesto za kulturu i u društvu«, istaknula je Veronika Živanović

Hrvatska čitanoica *Fischer* iz Surčina 22. listopada organizirala je peto surčinsko *Jesenje prelo*. Na prvom danu događaja predstavljeni su ručni radovi kreativne sekcije surčinske udruge, te radovi i gastronomski specijaliteti gostiju prela: **Jelene i Petra Narančića**, Udruženja žena *Surčinke*, slovačkog Udruženja *Perla* iz Boljevaca i Udruženja žena iz Jakova. Na prelu su predstavljene kulturne i tradicijske vrijednosti tri etničke zajednice: hrvatske, srpske i slovačke, s kojima Hrvatska čitanoica *Fischer* godinama uspješno surađuje. Od jeseni 2018. godine kreativna sekcija surčinske udruge organizira izložbu *Iz ormara naših baka*. Prošle godine je ova ideja počela prerastati u širu manifestaciju kojoj su dali ime *Jesenje prelo u Surčinu*, na koju članovi udruge pozivaju goste kako bi zajedno baštinili jednu riznicu kao razmjenu kulturnih iskustava.

Stari i novi vezovi

Na prvoj večeri prela predstavljeni su stari i novi ručni radovi koje su izradile članice kreativne sekcije iz Surči-

na kao i nove narodne nošnje izrađene po motivima sa starih ručnika. Također su predstavljeni stari ručni radovi i predmeti darodavaca bračnog para Jelene i Petra Narančića iz Stare Pazove te sremačke nošnje Udruženja žena *Surčinke*. Posjetitelji su imali priliku i degustirati gastronomske specijalitete udruženja poput krafni i drugih tradicionalnih slastica koje su se nekada pripremale u vrijeme prela i čuti više o njihovim običajima.

»Kulturno naslijeđe je doživljaj prošlosti, promišljanje sadašnjosti i nadahnuće za budućnost, dug prema precima i zavjet potomcima. Možda je njegovanje kulturnog naslijeđa posao nevidljiv u trenutku, ali jest vidljiv u vremenu i kao takav ostaje i opstaje kao čin vrijedan pažnje. U vremenima u kojima se nameće zaborav, a kultura potire, drago nam je da postoje ljudi koji baštine životna sjećanja i traže bolje mjesto za kulturu i u društvu«, istaknula je voditeljica kreativne sekcije **Veronika Živanović**.

Bračni par Narančić iz Stare Pazove darivao je surčinskoj udruzi stare ručne radove.

»To su haljine, ručnici, kuharice i bluze. Moja baka ih je ručno radila zajedno s drugim ženama na prelu. Sve

sam ih sačuvala. Još kao dijete sam sudjelovala na preli-
ma koje je majka organizirala. Imala sam želju sačuvane
radove pokloniti surčinskoj udruzi, jer sam saznala da
imaju u planu opremiti etno kuću i da sakupljaju starine.
Pitala sam župnika **Marka Kljajića**, što je on rado prihva-
tio«, kazala je Jelena Nerančić.

Varoš i Kaniža na starim fotografijama

Drugi dan *Jesenjeg prela u Surčinu* bio je rezerviran
za izložbu starih fotografija pod na-
zivom »Kroz objektiv Varoš i Kani-
ža«, autorice **Katice Naglič**. Stare
fotografije su sakupljene od deset
obitelji iz Surčina.

»Osim izložbe ručnih radova, na
ovoj manifestaciji pravimo i igrokaze
i kroz njih pričamo o starim običaji-
ma hrvatskih obitelji u Surčinu. Želja
nam je bila obogatiti svoju aktivnost
ne samo kreativnošću nego i kvali-
tetom. Došla sam na ideju skupljati
stare fotografije i oživjeti ih na izlož-
bi prilikom prikupljanja podataka ti-
jekom rada na zapisima običaja Hr-
vata u Surčinu i u Banatu. Tada sam
prikupila dosta fotografija s početka
XX. stoljeća. Prve fotografije datira-
ju iz 1905. godine, pa sve do 1960.
Obitelji iz Surčina donosile su mi
stare fotografije koje sam skenirala
i dodala imena fotografiranih osoba
kao i razdoblje u kojem su oni živjeli. Varoš i Kaniža su
dijelovi Surčina gdje su uglavnom živjeli Hrvati. Ta imena
su na ove prostore donijeli naši preci iz Like. Prilikom pri-
kupljanja fotografija došla sam i do nekih novih saznanja
i upoznala sam naš hrvatski kraj po rodbinskim vezama.
To mi je novo otkriće«, istaknula je predsjednica Hrvat-
ske čitaonice *Fischer* i autorica izložbe Katica Naglič.

U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća nazočne goste je
pozdravio **Lazar Cvijin** i čestitao surčinskoj udruzi na vri-
jednom radu na očuvanju tradicije.

»Ono što je HNV ustanovio analizom našeg če-
tverogodišnjeg mandata jest da nije uvijek samo
u pitanju novac. Najveći problemi u našoj zajed-
nici su kako je okupiti u određenom mjestu da se
stvore određene ideje. Drago mi što sam se uvjerio
da je surčinska zajednica živa. Važno je da udruga
ima manifestativni, ali i svakodnevni rad koji prido-
nosi da se ljudi ne okupljaju samo na manifestaci-
jama nego i svakodnevno kako bi se stvaralo za-
jedništvo. Ovo je lijep primjer manifestacije prela,
upotpunjen kvalitetnim sadržajem gdje se prezen-
tirala kulturna baština hrvatske zajednice, ali i dru-
gih zajednica. To je za svaku pohvalu i takav rad
će uvijek naići na podršku i od većih financijera iz
Hrvatske, a isto tako i od HNV-a«, kazao je Cvijin.

»Počastvovani smo što imamo priliku prisustvo-
vati ovom događaju. Podržavamo *Jesenje prelo u Surči-
nu*, jedinstvenu manifestaciju koja spaja Srbe, Hrvate i
Slovake na jednom mjestu. Mislim da je izuzetno važno
što je Općina Surčin multikulturalna sredina. Na ovom
mjestu imamo priliku vidjeti spoj svega toga i nadamo
se da će sljedeće godine manifestacija biti u još većem
opsegu«, kazala je **Marina Kuzmanović** iz Turističke or-
ganizacije općine Surčin.

Program je nastavljen uz izvedbu scenskog nastupa
Naše prelo prošlost oživjelo članova literarnog odjela

autorice **Irene Obradović** i nastupom mladih tamburaša
Hrvatske čitaonice *Fischer*. Osim predstavnika HNV-a,
Turističke organizacije, Kulturnog centra u Surčinu, go-
stiju iz Stare Pazove, Jakova i Boljevacu, događaju je
prisustvovala i predstavnica Veleposlanstva Republike
Hrvatske u Beogradu. Projekt *Jesenje prelo u Surčinu*
financiralo je Ministarstvo kulture i javnog informiranja
Srbije.

S. D.

Revija rekonstruiranih i restauriranih narodnih nošnji u Trnjanima

Obnavljamo baštinu

Nada Sudarević i Ružica Kozma iz Subotice predstavile su nošnju bunjevačkih Hrvata iz Bačke te dobile nagradu za uspješnu rekonstrukciju u konkurenciji nošnji izvan Hrvatske

KUD Lovor iz Trnjana, u suradnji s Centrom za tradicijsku kulturnu baštinu iz Zagreba, već dvanaestu godinu zaredom organizira manifestaciju »Obnavljamo baštinu – revija rekonstruiranih i restauriranih narodnih nošnji«.

U programu su predstavljene rekonstruirane, novoizrađene ženske i muške narodne nošnje, kako iz Hrvatske tako i iz drugih zemalja. Cilj ove manifestacije, koja je jedina ovakve vrste u Hrvatskoj, jest potaknuti tradicijsko tekstilno rukotvorstvo i izradu narodnih nošnji.

Prve nagrade

Na reviji, koja se nakon dvije godine izmještanja, ponovo održala na domaćem terenu, u Trnjanima, sudjealo je 18 natjecatelja. Toliki trud, rad i ljubav prema nošnji na jednom mjestu rijetko se viđa. Prikazane su nošnje iz različitih krajeva Hrvatske (zapadnog Srijema, Banije, Cvelferije, Cibalijske, Posavine, Požeštine, Bilogore, sve do gorske Hrvatske, Like), ali i iz Srbije, Poljske i Sjeverne Makedonije.

U kategoriji hrvatskih narodnih nošnji prvu nagradu odnijela je turopoljska ženska nošnja iz Svete Klare kod Zagreba, a izradio ju je **Goran Postić**.

»U međunarodnoj konkurenciji od 25 nošnji, koje su zaista bile prekrasne i kvalitetne, uspjeli smo jednoglasnom odlukom osvojiti prvo mjesto. Ovo je prva takva nagrada koju smo osvojili«, izjavio je Postić.

Turopoljsku nošnju nosila je njegova supruga **Ivana**, koja je to, kako nam kaže, stički izdržala. Riječ je o nošnji koja ima 20-ak dijelova, a koja je i već u prolazu izazivala divljenje.

U kategoriji drugih zemalja prvu nagradu je osvojio 18-godišnji **Dimitar Simovski** iz Sjeverne Makedonije.

Bunjevačka nošnja

Nada Sudarević i **Ružica Kozma** iz Subotice predstavile su nošnju bunjevačkih Hrvata iz Bačke koju su rekonstruirale 2020. godine, a koja je u vlasništvu HKC-a *Bunjevačko kolo*. One su dobile nagradu za uspješnu rekonstrukciju nošnje, u konkurenciji nošnji izvan Hrvatske. Nošnju su na reviji nosili **Dunja Šimić** i **Daniel Kujundžić**, također iz Subotice.

»Drago nam je što je HKC krenuo u projekt obnove fundusa nošnje, te smo izuzetno zahvalne što nam je pružio priliku da radimo na tome. Izradili smo dvadesetak kompleta ženske i muške bunjevačke nošnje za potrebe folklornog odjela«, kaže Nada Sudarević.

Stručni žiri činili su: **Josip Forjan**, v. d. ravnatelj KUC *Travno*, **Katarina Bušić**, etnologinja i viša kustosica Etnografskog muzeja Zagreb, **Ivan Terzić**, etnolog iz Beograda, **Ljubica Gligorević** etnologinja iz Gradskog muzeja Vinkovci i **Marija Gačić**, etnologinja iz Donjih Andijevaca.

Pravo predstavljanje na reviji imale su nošnje za koje je stručni žiri prethodno procijenio da zadovoljavaju potrebne stručne i estetske kriterije.

Uz pojedince, grupe i udruge koje su sudjelovale u natjecateljskom dijelu revije, program je bio obogaćen nastupima folklornih, pjevačkih te tamburaških skupina: KC *Igrišće* iz Županje, KUD *Sedmica* iz Ugrinovaca, KUD *Lovor* iz Trnjana te svirači tradicijskih instrumenata: **Mario Gusak**, **Sladjan Poljak** i **Ivona Matković**.

Potporu reviji *Obravljamo baštinu* daju Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Grad Zagreb i Općina Garčin.

H. R.

Uspješna realizacija projekta

Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanica* u partnerstvu s Turističkom zajednicom grada Županje uspješno je realizirala projekt »Prekogranična suradnja, Turistička zajednica grada Županje – Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanica*«. Projekt obuhvaća izradu i nabavu opreme stolova i klupa prodajnih štandova i kućica. Ovaj pro-

gram prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije financiran je od strane Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske. Ova oprema koristit će se za poboljšanje turističke ponude za manifestacije *Takmičenje risara* i *Dužijanica*. Projektom je ostvaren cilj – jačanje prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije kroz suradnju Turističke zajednice grada Županje i Udruge bunjevačkih Hrvata koja je već postojala i prije.

M. P.

Naši gospodarstvenici (CXX.)

Agroekonomist unaprijedio obiteljsko poduzeće

»Odlučili smo se za posao gdje je brža i sigurnija naplata i u čemu je veća prednost. Znanje koje sam stekao na fakultetu je utjecalo da se lakše prestrojimo i bolje funkcioniramo«, kaže Damir Čačić

Kada se spoje iskustvo, upornost i trud te želja da se održi obiteljski posao, uspjeh je neizbježan. Primjer za to je obitelj **Čačić** iz Golubinaca koja je 1990-ih godina pokrenula obiteljski posao otkupa poljoprivrednih proizvoda, kukuruza, soje, suncokreta i pšenice i njihovu distribuciju širom zemlje i van nje. Bave se i poljoprivredom, proizvode kukuruzne i obogaćene prekrupe, te posjeduju i dva kamiona za transport.

Razrađen posao preuzeo je prošle godine **Damir Čačić**. Godinama je radio uz oca, a sada mu je želja proširiti djelatnost, modernizirati proizvodnju i dodati skladišteni prostor za poljoprivredne kulture.

Koliko si sposoban, toliko ti je dobro

Poduzeće *Agrina d.o.o.* iz Golubinaca je osnovao Damirov otac **Miroslav** 1993. godine. Prije toga radio je u tvrtki *Agrounija* u Staroj Pazovi i stekao dugogodišnje radno iskustvo u srodnoj djelatnosti. Imao je želju to znanje iskoristiti u obiteljskom poslu. Uz Miroslava, od

malih nogu bio je i Damir. Pratio je njegov rad i upoznao sva područja obiteljskog posla. Nakon završetka srednje škole upisuje menadžment, zatim master studije, odsjek agroekonomija, na Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu. Želio je nastaviti posao i pomoći ocu.

»Pradjed i djed su bili klasični poljoprivrednici. Otac je završio fakultet i nakon propasti firme u kojoj je radio, hrabro je među prvima na ovim prostorima osnovao privatno poduzeće. Gledajući ga na tom poslu, sebe nikada nisam zamišljao da radim negdje za plaću već sam želio biti sam svoj šef i iskoristiti posao koji je već razradio moj otac. Vodio sam se mišlju 'koliko si sposoban, toliko će ti biti dobro, a ako ne bude, sam si kriv'. Najprije smo zajedno radili. Otac je bio direktor, a ja sam bio zadužen za sve ostale poslove. Preuzeo sam kompletan posao nakon njegovog odlaska u mirovinu prošle godine«, kaže Damir.

Djelatnost njihovog poduzeća je vaganje poljoprivrednih kultura, njihov otkup i pakiranje, »džakiranje« prekrupе i kukuruza i distribuiranje u tvornice i uljare.

»U našem poslu smo direktno vezani s poljoprivrednicima iz ovog kraja. Dolaze nam traktori s prikolicama, ljudi istovaraju robu na vagu i mi je preuzimamo, pakiramo i dalje distribuiramo. Ovisno od poljoprivredne kulture, imamo dva načina rada. Kada je roba u rinfuzi, recimo soja, odvozi se u uljare. Ako je riječ o kukuruzu, to se radi s izvoznicima i s mješaonama stočne hrane, ovisno od potreba. Jedan dio kukuruza pakiramo, a drugi skladištimo, za čega trenutno moramo plaćati uslužno skladište na drugom mjestu. U ovom poslu s nekim tvrtkama i uljarima uspješno surađujemo i radimo više od 20 godina«, kaže naš sugovornik.

Ove godine je, kako dalje u razgovoru navodi, bilo dvostruko manje robe zbog suše i zbog većih cijena inputa.

No, on ističe da to ne ugrožava njegov posao budući da radi na procent, osim u situacijama kada su skokovi cijena drastično veliki.

I direktor i vagar

Do sada obitelj Čačić nije koristila poticaje države za gospodarstvo. Damirova želja je proširiti i modernizirati posao, dodatno uložiti u posao kako bi usluge i njihov rad bili efikasniji i bolji.

»Kada je otac krenuo s poslom, tada je to bila mješaona stočne hrane, sve do 2000. godine kada sam mu se priključio. Tada smo potpuno promijenili djelatnost. Uvijek je u poslu bio zastupljen kukuruz samo što se pravila gotova hrana. Nekada se više radilo sa stočarima. Međutim, taj posao više nije išao, ali uspjeli smo se preusmjeriti na drugi posao. U to vrijeme su bile aktualne velike mješaone, koje su bile odlično automatizirane. Veliki kapital je stajao iza njih, pa su mogli davati robu na odgođeno plaćanje čak i u nestabilnom vremenu. Bilo je dosta ljudi koji se tada nisu snašli. Mnogi su propadali i

tako su sa sobom povlačili i one ljude koje su financirali. Uvidio sam da je to opasnost i za naš opstanak. Odlučili smo se za posao gdje je brža i sigurnija naplata i u čemu je veća prednost. Znanje koje sam stekao na fakultetu je utjecalo da se lakše prestrojimo i bolje funkcioniramo«, ističe Damir te dodaje: »Za ovakav posao potrebno je imati otkupno mjesto. Mi ga imamo, ali nije dovoljno veliko. Protočno je i tu roba samo dođe i ode. Imam viziju da proširim kapacitet posla i nabavim još neke strojeve poput stroja za automatsko pakiranje robe, no za to su mi potrebna dodatna sredstva. Pakiranje i 'džakiranje' prekrupe i kukuruza za sada nije automatsko nego je više uključen manualni rad. Novim strojem bi se znatno ubrzao posao. Na placu pored kuće imamo vagu i taj

Povratak na selo

U Golubincima je sve više primjera mladih ljudi koji se vraćaju iz većih gradova na selo. Damir za sebe kaže da nije pravi primjer za to budući da trenutno živi u relaciji Novi Sad gdje mu je obitelj, i u Golubincima, gdje radi. No, ne poriče da će se jednog dana vratiti s obitelji da živi u svom rodnom mjestu.

»Što sam stariji, sve me više vuče da dolazim u Golubince. Sretan sam što imam obitelj koja me podržava u svemu, suprugu i troje djece, dva sina i kći. Nadam se da će barem jedno od njih nastaviti obiteljski posao. Ali ako budu za nešto super talentirani, dat ću im šansu. Ovaj posao ih uvijek čeka, iako ne trebaju to biti dvije opcije nego ona za koju će se boriti. Ako mladi imaju opciju, posebno ako su imali mogućnost steći neka znanja u svojoj obitelji, bilo da je to obrada zemlje ili neki majstorluk, trebaju sebe usavršiti u tome jer im je to komparativna prednost. Ljudi griješe kada odu u sasvim neku drugu krajnost. S druge strane, ako je netko super talent za neki drugi posao, poštujem da probaju i to«, kaže Damir.

prostor planiramo proširiti i izgraditi skladište veličine 700 do 800 četvornih metara. Svake godine pomalo ulažemo u posao i nastojimo ga olakšati. Ja sam u ovom poslu i direktor i vagar i administrator. U nekom periodu tijekom godine mi je potrebna dodatna pomoć i tada uglavnom 'uskoči' otac. Najveće opterećenje u poslu je telefon, jer u jednom danu bude oko stotinu poziva. Sve treba uskladiti dan ranije, čuti se s ljudima, organizirati kamione, poslati najave i pregledati robu koja mora biti kvalitetna, 'džakirati' je i dalje distribuirati. Danas se gotovo sve završava preko mailova i elektronskog plaćanja, a i same cijene se prate preko stranih i domaćih burzi. I u ovom poslu moraš biti elektronski pismen, kako u programima za fakturiranje tako i u onima za vođenje knjigovodstva. Poznavanje nove tehnologije u ovom i drugim poslovima je danas od velikog značaja«.

S. D.

Dan škole u Monoštoru

MONOŠTOR – Učenici Osnovne škole 22. oktobar u Monoštoru obilježili su dan ove ustanove na isti datum koji stoji u nazivu škole. Za ovu prigodu pripremili su prikladan program na kom su učenici nižih razreda pjevali i recitali, dok su učenici viših razreda svirali i glumili. Škola u Monoštoru naziv 22. oktobar (dan oslobođenja Mo-

noštora) nosi od 13. veljače 1964. godine. Iako je škola u Monoštoru osnovana još davne 1752. godine, nastava se odvijala u dvije stare škole. O izgradnji nove zgrade škole pokrenule su se priče još 1970-ih godina, a prva faza izgradnje započela je 1985., kada je izgrađeno dvije učionice, dvorana za tjelesno i prateće prostorije, dok je tek 2010. godine završena druga faza izgradnje i osam novih učionica.

Škola danas broji oko 180 učenika, a od toga njih oko 80 izučava predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture koji se izučava od 2003. godine. Cjelovita nastava na hrvatskom jeziku započeta je od 2017., te trenutno u školi dva razreda pohađa nastavu na hrvatskom jeziku, uz spomenute elemente.

Puls kulturnog naslijeđa

NOVI SAD – EU info point u Novom Sadu, zajedno s partnerima u projektu »EU za kulturno naslijeđe i turizam«, koji provodi GIZ, organizirao je tribinu *Puls kulturnog na-*

slijeđa. U sklopu projekta organiziran je i posjet radnika u kulturi istočne Srbije Novom Sadu, Europskoj prijestolnici kulture 2022., objavila je Misija Delegacije EU u Srbiji.

Na tribini je, među ostalim, predstavljena **Stanka Čoban**, vlasnica etno kuće *Didina kuće* iz Bača i dobitnica nove godišnje nagrade *Europe Nostre* Srbije za osobni doprinos u području naslijeđa – *Heroji naslijeđa*. Čoban je sačuvala i obnovila obiteljsku kuću svojih roditelja i od nje napravila etno kuću, koja pored toga što jača lokalnu zajednicu, privlači i brojne turiste.

Podsjetimo, Stanka Čoban je nagradu dobila za »uporni i predani rad na očuvanju nematerijalnog i materijalnog kulturnog naslijeđa i rezultata postignutih izvan institucionalne brige o naslijeđu«. Nagrada će joj biti uručena na posebnoj svečanosti u studenome u Beogradu.

Foto: europa.rs

Gubec u Baji

BAJA – KUD *Bunjevačka zlatna grana* iz Baje proslavila je 50 godina rada na očuvanju tradicijske kulture bunjevačkih Hrvata. Na svečanoj akademiji povodom ovog jubileja u Baji gostovali su i članovi folklornog odjela HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta. Primjer je to kontinuirane i dobre suradnje bunjevačkih Hrvata iz Mađarske i Srbije.

O povijesti Skenderovića u Tavankutu

TAVANKUT – ZKVH priređuje predstavljanje knjige *Tragom starih matičnih knjiga u Subotici: Povijest jedne male grane velike porodice Skenderović* autora **Ivana Skenderovića** koje će biti održano večeras (petak, 28. listopada) u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu. Početak je u 18 sati. Knjiga je tiskana 2020. godine kao četvrta u Biblioteci *Prinosi za povijesna istraživanja ZKVH-a*.

Poziv za slanje rukopisa

Nakladničko vijeće NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice poziva književne autore i autorice iz Srbije koji stvaraju na standardnom hrvatskom jeziku ili na dijalektalnim govorima Hrvata da šalju svoje neobjavljene rukopise radi njihove moguće objave u idućoj, 2023. godini. Rukopise je potrebno poslati u elektroničkom obliku na e-mail: naklada@hrvatskarijec.rs. Rok za slanje rukopisa je do 31. prosinca 2022. godine.

O uvrštanju nekog od rukopisa u nakladnički plan za 2023. odlučivat će Nakladničko vijeće. Prispjeli rukopisi se ne vraćaju autorima.

Čestiti starina Stipe Kulundžić, prilike u zadužbini Marije Vojnić Tošinice

22. listopada 1940. – *Hrvatski dnevnik* piše o prilikama u subotičkoj Gradskoj kući u kojoj i nakon pada **Milana Stojadinovića**, autokratskog predsjednika vlade, »vedri i oblači bivši zastupnik **Marko Jurić** preko svog pouzdanika općinskog komesara **Ladislava Lipozenčiča**«. Užurbano se radi na sastavljanju dnevnog reda skupštine gradskog vijeća zakazane za 25. listopada. Za mjesto upravitelja gradske bolnice natjecalo se 14 kandidata, od kojih su dvojica Jurićevi, dotično Lipozenčičevi miljenici. Senator **Josip Vuković Đido**, međutim, posjeduje dokaze, koji diskvalificiraju obojicu. Jedan još »ni do danas nije uredio knjige ni blagajnu«, »pa radi toga i leži njegova kaucija u gradskoj blagajni«. Drugi je pak bio »kažnjen zbog svog nepravilnog rada u općini« i to presudom »drugostepenog suda u Novom Sadu«.

23. listopada 1926. – *Hrvatske novine* pišu o prilikama zadužbine **Marije Vojnić Tošinice**. Radikalna vlada je »natrpala u sirotište zadužbinske činovnike: upravnika i nastavnike i podvornike, sve do jednoga same Srbe«.

koji »vuku plaću od katoličke zadužbine i uživaju stan, a siročeta ni jednoga«. Ni kapela (crkva sv. Križa) nije predana »u ruke katolika, već u njoj trune rublje i namještaj«.

24. listopada 1874. – *Subotički glasnik* piše o neuspjehom pokušaju **Stipe Kulundžića**, gradonačelnika Subotice 1847. i 1848. – 1849., da ponovno bude izabran na čelo grada. Člankopisac piše da je Kulundžić bio »čestita i poštena starina u našoj varoši«. »Vrime švabsko«

(Bachov apsolutizam) proveo je »u samoći na svojoj pustari... na Nagjfinju na salašu«. Puk ga je želio, ali njegovi vođe (plemstvo) nisu. **Mukići**, predvodnici »plemitaške stranke«, napravili su dogovor s obiteljima **Lenard** i **Vojnić** o podjeli vlasti u Subotici, zbog čega je »većina kuputaša« (inteligencije) napustila Stipu Kulundžića i prišla taboru Mukića.

25. listopada 1873. – *Subotički glasnik* piše da je umro **Stipan Kujundžić**, bivši gradonačelnik Subotice, zemaljski zastupnik višeg reda.

26. listopada 1937. – *Napló* piše da je u Jugoslavenko-njemačkom društvu u Beogradu dr. **Adalbert Marković** po nalogu egipatskog ministarstva za trgovinu i obrt održao predavanje »Od krilatog sunca do polumjeseca«. Marković je svoje predavanje ilustrirao snimkama, koje su pružile bogatu sliku o povijesnoj baštini i prirodnim ljepotama Egipta. Marković je zapravo bio izravni potomak **Duje Markovića**, jednog od dvojice predstavnika Hrvata koji su iznijeli zahtjeve svog naroda pred bavarskim izbornim knezom **Maksimilijanom II. Emanuelom** 1687., zapovjednika bačkih graničara, začetnika plemenite obitelji Marković iz Sombora i sudionika glasovite bitke kod Slankamena 1691.

27. listopada 1923. – *Subotičke novine* pišu da je Državno tužiteljstvo u Subotici zaplijenilo prethodni broj ovog lista (od 20. listopada) zbog članka »Načelnik grada Subotice«, u kojem je prvi čovjek grada **Andrija Pletikosić** prikazan kao oportunist i autošovinist. Međutim, Okružni sud u Subotici nije ocijenio članak »uvredljivim po Ustav«, te nije osnažio ovu zapljenu.

28. listopada 1922. – *Subotičke novine* piše da radikalne vlasti u Subotici čine napore kako da prisile Bunjevačko-šokačku stranku na suradnju. Kao pritisak na zemljoposjednike (gazde) popisali su posjede od 80 lannaca, tj. uvrstili ih u fond za agrarnu reformu. Obećali su također da će vratiti u službu dvojicu otpuštenih profesora. Komentar lista glasi: »Razbojnik u šumi upre nož u srce: 'daj pare il češ umrit'. A kad dade svoje pare, ipak mora poginut, da se za napadača ne bi doznalo«.

Koncert u povodu jubileja

Desetljeće s *Ružama*

Ej, *tamburo* naziv je koncerta kojim su članovi Tamburaškog ansambla *Ruže* obilježili 10 godina rada. Bio je to njihov dar publici, koja je ispunila Veliku vijećnicu Gradske kuće u Subotici, gdje je koncert održan 20. listopada.

Ansambl *Ruže* od prvoga dana čine **Ninoslav Radak** (tamburaško čelo) i **Sebastijan Kantur** (kontra), a tijekom godina pridruživali su se i mijenjali članovi. U ovome sastavu, kojega uz spomenute čine **Krunoslav Piuković** (bas), **Nikola Stantić** (basprim II), **Matija Temunović** (basprim I) i **Damir Milodanović** (harmonika) ansambl djeluje od početka 2017. godine.

Ansambl je osnovan 2012. godine, a tada su uz spomenute osnivače u sastavu bili i **Marijan Kopilović** i **Marko Peić Tukuljac**. S orkestrom su kratko svirali i **Martin Vojnić Mijatov** i **Marko Parčetić**.

Koncert je bio podijeljen na dva dijela, a oba su započela njihovim autorskim pjesmama s kojima su nastupili na raznim festivalima i osvajali prve nagrade. Bile su to skladbe *Ej, tamburo*, *Stanite godine*, *Moja jedina* i *Neće Dunav zbog nas stati*. Za sve njih, u ulozi tekstopisca pronašao se Ninoslav Radak, dok je autor glazbe Sebastijan Kantur. Kada je riječ o aranžmanima, oni su uglavnom zajednički rad iako je, kako ističu, u tom poslu najposvećeniji Matija Temunović.

Nemoguće je pobrojati sve nastupe i brojne nagrade koje su osvojili u proteklih deset godina, ali ono čega se rado sjećaju jesu brojni nastupi po Srbiji, Hrvatskoj i Mađarskoj. Više puta su nastupali na *Festivalu bunjevački pisama* i osvajali razne nagrade. Jedna od najznačajnijih godina im je

2020. kad su na ovome festivalu osvojili pet nagrada: nagradu za najbolji tekst, nagradu za najbolju skladbu po odluci stručnog žirija, nagradu za interpretaciju, za

najbolji aranžman i drugu nagradu publike. Te iste godine osvojili su na *Tamburica festu* prvu nagradu, Matija Temunović je osvojio nagradu za najboljeg basprimaša, a Sebastijan Kantur je proglašen za najboljeg vokalnog interpretatora, te se mogu pohvaliti i ovim laskavim titulama, osobito u svijetu tamburaške glazbe. Kao bitne nastupe izdvajaju one u Hrvatskoj, posebice nastup na festivalu *Zlatne žice Slavonije* i festivalu *Zlatni glas, zlatne doline* u Kaptolu, gdje su također osvojili prvu nagradu.

U drugom dijelu koncerta pridružili su im se kolege glazbenici, vokalna solistica **Vlasta Wata**, s kojom imaju kvalitetnu suradnju i skupa su snimili nekoliko spotova, kao i Marko Parčetić koji je njihovo muziciranje obogatio zvucima klavira.

Za ovu prigodu snimili su i prikladan film, te su tako deset godina rada pretočili u nekoliko minuta filma kojim su upoznali posjetitelje o nastajanju ovoga sastava, o dolasku sadašnjih članova, o tome kako je glazba ta koja ih spaja, kako poslovno tako i privatno. Pojedini članovi se poznaju i druže od vrtića, a neki među njima povezali su se i kumstvom, te su kroz desetljeće rada postali, kako su rekli, velika obitelj.

Koncert koji je bio više nego uspješan, Ninoslav Radak ocijenio je kao novi vjetar u leđa.

»Veliki odziv publike i njihova reakcija za nas su velika radost, nešto što nas osnažuje i daje nam vjetar u leđa. To nam govori da smo na dobrom putu, daje nam snagu i volju, elan da radimo više, pišemo, stvaramo«, kaže Radak i pojašnjava kako su na koncertu izvedene četiri autorske pjesme, a da ima u pripremi još dvije do sada neobjavljene: »Radimo na autorskom CD-u i nadamo se da ćemo u tome uspjeti u skorije vrijeme. Pišemo i stvaramo nove pjesme koje će na neki način obilježiti naš rad. Ljudi nas prepoznaju po našem sada već prisutnom

stilu sviranja, koji smo i mi po uzoru na starije kolege željeli ostvariti. Tu su nam uvijek kao uzori ansambli *Hajo* i *Ravnica*, koji sada već imaju svoj prepoznatljiv stil, a i mi smo izabrali svoj, kojeg gradimo dalje», priča Radak.

Kada su u pitanju planovi za budućnost, kako je rekao,

želja im je imati više koncerata i nastupa ovoga tipa, a uz sve to, osim spomenutog CD-a, raditi na promoviranju i čuvanju tamburaške glazbe pa i života tambure u kavanama.

Ž. V.

Likovna kolonija *Colorit* u Somboru

Slike salaša i ravnice

Jedna od aktivnosti somborskog HKUD-a *Vladimir Nazor* je i likovna kolonija *Colorit*. Ove godine priređen je njezin 22. saziv, koji je u subotu, 22. listopada, u Hrvatskom domu okupio petnaestero slikara iz Sombora, Subotice i Riđice.

Tema je bila slobodna uz preporuku da se slikaju prepoznatljivi vojvođanski motivi, što je većina sudionika,

sudeći po rezultatima na platnima, prihvatila. Stilski, dominira realističan pristup.

Nastali radovi obogatit će fundus Društva, u kojem se zahvaljuju autorima što su se odazvali pozivu na ovaj likovni događaj.

Domaćica kolonije bila je voditeljica sekcije za kiparstvo u *Nazoru* **Ana Panjković-Ilić**.

H. R.

Proteklog vikenda u Daruvaru održan VIII. Festival reportaže i reportera *Fra Ma Fu*

Elitnom formom protiv »copy paste« novinarstva

Tijekom tri dana više od osamdeset novinara s prostora bivše Jugoslavije razgovarali su o ugroženosti »kraljice novinarstva«, razmjenjivali iskustva na tribinama i van njih, sve vrijeme diveći se gostoprimstvu domaćina i kulturi Daruvarčana * I ove godine dodijeljene nagrade za najbolje reportaže na hrvatskom jeziku, a prvu je dobio Hrvoje Ivančić za priču o odnosu između Hrvata i Roma u Međimurju

Ceglédi, izaslanice hrvatskog Ministarstva kulture i medija **Jasne Vaniček-Fila** i predsjednika Hrvatskog novinarskog društva **Hrvoja Zovka** – dodijeljene su nagrade za najbolju reportažu na hrvatskom jeziku u 2021. godini. Od prispjela 23 teksta žiri – kojega su činili novinari **Mato Pejić**, **Sanja Modrić**, **Boris Pavelić** i **Olga Vujović** – za najbolji je ocijenjena reportaža **Hrvoja Ivančića** *Njihovi i naši: začarani krug najvećeg geta u Hrvatskoj*, koja je objavljena na portalu *lupiga.com*. Drugu nagradu dobila je novinarka portala *radnickaprava.org* **Dunja Kučinac** za tekst *Taxi blues: Tisuću i jedna neplaćena noćna smjena*, a treća je pripala novinaru *Pakračkog lista* **Dinku Kličeku** za reportažu pod nazivom *Čardak na nebu, Hawaii na zemlji, šahovnica na krovu!*

»Nema se vremena« – ni pisati, ni čitati

»Ja imam sreće pa ne živim od novinarstva, odnosno mogao sam si priuštiti da ovu reportažu radim puna tri mjeseca. Mislim da niti jedan novinar danas u Hrvatskoj od svoje matične redakcije ne može dobiti tri mjeseca za rad na samo jednoj priči. Zbog toga mislim da je reportaža forma koja nestaje iz medija i bojim se da će postati elitna«, rekao je prvonagrađeni Hrvoje Ivančić, »ispravljajući« se na koncu kako ipak vjeruje da će reportaža ponovno imati ono mjesto u medijima koje i zaslužuje.

Onako na prvu, teško da će Ivančićev naknadni optimizam dijeliti većina kolega, jer je za reportažu potrebno mnogo toga što je danas deficit u novinarstvu: znanja, volje, energije, vremena, uredničkog razumijevanja, pa i ponešto novca. To je, govoreći o pristiglim radovima i obrazloženjima za nagrade, na neki način potvrdio i predsjednik ogranka Hrvatskog novinarskog društva za Bjelovarsko-bilogorsku i Virovitičko-podravsku županiju **Mato Pejić**.

»Reportaža, kao 'kraljica novinarstva', kao vrhunaravni žurnalistički žanr, desetljećima je zanemarivana, zapu-

Festival reportaže i reportera *Fra Ma Fu* jedna je od rijetkih regionalnih manifestacija na kojoj su u glavnoj ulozi novinari, bilo da o kolegama izvještavaju, bilo da o poslu pričaju, bilo da o njima drugi govore. Tako je bilo i ovoga vikenda u Daruvaru, gdje je (u tom gradu četvrti puta) od 21. do 23. listopada osmi puta održan festival posvećen jednom od najpoznatijih hrvatskih reportera, začetniku hrvatske reportaže, ali i azilantu u cirkus, scenaristu za stripove i kazalište, piscu novela, romana, pjesama i drama i pilotu (!) **Franji Martinu Fuisu** (Golo Brdo kod Virovitice 1908. – u zrakoplovu negdje iznad Plitvičkih jezera 1943.).

Na otvorenju Festivala – nakon pozdravnih riječi inicijatora ove manifestacije od 2015., virovitičkog novinara **Gorana Gazdeka**, dogradonačelnice Daruvara **Vande**

štana i gotovo da je izgnana iz medija, jer su se mnogi mediji okrenuli 'copy-paste' novinarstvu koje se može 'raditi' na jednom kompjutoru i na temelju broja klikova, lažkanja i sličnog dobivati sponzore i oglašivače. To je puno jednostavnije, komotnije i jeftinije nego li slati ekipu na teren da danima mukotrpno prikuplja podatke i zatim ih slaže u priče koje su, po definiciji reportaže, na pola puta između novinarstva i književnosti. Ali, upravo zato je reportaža važna, jer donosi priče s lica mjesta, iz prve ruke i u prvom licu«, rekao je Pejić, dodajući kako reportaža u Hrvatskoj ipak nije umrla, o čemu svjedoči i podatak da svake godine na natječaj za Festival pristiže sve veći broj radova.

Goran Gazdek, koji se osim opsežnih poslova oko organizacije Festivala i sam bavi pisanjem za različite medije, ističe još detalj koji, osim već nabrojanih faktora, u značajnoj mjeri ugrožava reportažu kao novinarski žanr:

»Reportaža je i u Hrvatskoj, kao i u svuda u svijetu, danas itekako ugrožena prije svega zbog toga što se danas čita brzo, zato što se radi na mobitelu i zato što ni ljudi 'nemaju vremena' puno čitati kao što ni novinari 'nemaju vremena' puno pisati. Druga stvar je što redakcije više ne šalju ljude na teren na zadatke, a ako to i rade, onda šalju jednog čovjeka, koji je i novinar i fotoreporter, jer im je to 'trošak'. Dakle, i ono što reportaža postoji mislim da je više stvar entuzijazma negoli ozbiljnog redakcijskog promišljanja o ovom žanru novinarstva. Zbog toga smatram da je ovaj naš natječaj dobar, jer preko pristiglih radova ne vidimo samo da se dobro i raznoliko piše nego i potičemo nove ljude da se bave reportažom«.

Duhovni šlag, pivski slad i prirodni sklad

Na samom Festivalu, po njegovim riječima, ove je godine bilo osamdesetak novinara iz Hrvatske, Sjeverne Makedonije, Srbije, Bosne i Hercegovine i Slovenije – među kojima i studentice Odsjeka za kulturu, medije i menadžment pri osječkoj Akademiji za umjetnost i kulturu – koji

su u tri dana imali zaista bogat i raznolik program. Prve večeri, odmah nakon otvaranja, predstavljene su čak četiri knjige: hrvatskog novinara i putopisca **Martina Lukevečkog** *Oteto zaboravu – sjevernohrvatske putositnice*; detektivski roman redatelja, scenarista i pisca **Dejana Šoraka** *Kupelj boga Silvana*, zbornik *Kad ćujem Daruvar*, čiji je urednik **Kruno Lokotar**, te kulturna knjiga Borisa Pavelića, o čemu u sedam godina od izlaska svjedoči i njezino friško peto izdanje, *Smijeh slobode*. Kao kruna iste večeri prikazan je i dokumentarni film **Marine Banićević** i **Saše Stanića** *Viva Ludež: Razgovor s trojicom od Feral-a*. Drugoga dana, u subotu (22. listopada), otvorene su izložbe fotografija **Slavke Pavić** pod nazivom »Slobodna fotografija« i »Put oslobađanja«, reportažne fotografije iz Ukrajine **Bojane Guberac**, te održana tribina o ratnom novinarstvu na kojoj je više novinara govorilo o vlastitim iskustvima iz Hrvatske, Sjeverne Makedonije i Ukrajine.

Osim toga, sudionici Festivala posjetili su *Ribnjičarstvo* u Daruvaru obližnjoj Končanici, te *Daruvarske toplice* i *Daruvarsku pivovaru*, gdje su imali prilike upoznati se s pričom o ljekovitosti blata i vode u toplicama, odnosno s poviješću najstarije pivovare u Hrvatskoj, te prisustvovati izradi čokoladne pивske torte u pekari *Imako*, kušati je i kasnije ju eventualno sami pripremiti. Ukoliko su zapamtili recept.

Na koncu, u »najljepšem malom gradu Hrvatske«, kako Daruvaru s pravom tepaju, sudionici su se još jednom uvjerali u profesionalnost, gostoprimstvo i toplinu organizatora Festivala *Fra Ma Fu*: Hrvatskog novinarskog društva i virovitičkog Studijskog instituta za novinarstvo, kulturu i obrazovanje (*Sinko*), suorganizatora Grada Daruvara i Turističke zajednice Daruvar – Papuk pod pokroviteljstvom hrvatskog Ministarstva kulture i medija, te samih građana Daruvara koji oduševljavaju svojim prelijepim kućnim odgojem: od djece koja vam se uredno javljaju do starijih koji vam uz objašnjenje gdje je što obavezno zažele ugodan boravak u gradu ili sretan povratak doma.

Zlatko Romić

Za život

Četvrta kampanja *Inicijative 40 dana za život* u Novom Sadu započela je prije točno mjesec dana (28. rujna) u jutarnjim satima ispred Klinike za ginekologiju i akušerstvo Kliničkog centra Vojvodine *Betanija* i trajat će do 6. studenoga. Inicijativa je ove godine pod geslom: »Otvoriti oči, bez tebe neću moći. Bdi za mene«. Jesensku kampanju blagoslovio je paroh grkokatoličke parohije sv. Petra i Pavla, protojerej-stavrofor otac **Julijan Rac**. Bdijenje ispred *Beta-*

nije održava se svakog dana od 6,30 do 8,30 sati. Voditelj kampanje **Adrian Urač**, skupa s cijelim timom, pozvao je da se u ovu inicijativu priključe ljudi svih vjeroispovijesti.

»Cilj kampanje je širiti kulturu života i pomoći svim trudnicama koje se nađu u teškoćama. Inicijativu smo stavili pod zaštitu svetog Josipa«, rekao je voditelj kampanje i dodao: »Nadamo se da će i braća pravoslavci prepoznati naš apostolat i pridružiti nam se u što većem broju«.

Proteklih mjesec dana svakoga dana se okupi po nekoliko ljudi koji imaju miroljubivo i molitveno bdijenje ispred *Betanije*, a u proteklom periodu su organizirana i molitvena bdijenja i klanjanja na istu nakanu po crkvama i kapelicama.

U molitvi za nerođene priključili su se i Subotičani koji mole svaki dan u kapelici Radio Marije, somborski Karmel, Sestre Službenice Bezgrješne Djevice Marije i molitvena zajednica u Beogradu.

Organizatori poručuju kako je svaki život dragocjen i vrijedan, te pozivaju sve one koji se žele priključiti na bilo koji način ili žele pokrenuti Inicijativu u svome gradu da ih mogu kontaktirati putem društvenih mreža: Facebook stranice *40 dana za život – Novi Sad* ili Instagrama *@40danazazivotns*.

Deseti Hollywin u Subotici

Desetu godinu zaredom, večer uoči kršćanskog blagdana Svih svetih obilježava se u vjerničkom zajedništvu i prijateljevanju sa svecima čije živote uprizoruju djeca i mladi Subotičke biskupije. Organizatori pozivaju sve zainteresirane da dođu na Hollywin u ponedjeljak, 31. listopada u dvoranu HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici kako bi imali priliku pogledati predstavu, te promisliti o nadahnjujućem primjeru svetog Tarzicija, dječaka koji je zaštitnik ministranata, mladih i čuvara Presvetog Sakramenta.

Program počinje u 20 sati nagovorom župnika župe Uskrsnuća Isusova vlč. **Vinka Cvijina** nakon čega će uslijediti predstava *Na anđeoskoj straži* koju je ove godine pripremila vjeroučiteljica **Danica Mlinko** s djecom i mladima pretežno iz župe Marija Majka Crkve iz Aleksandrova.

Ulaz je besplatan, a tijekom večeri će se prikupljati dobrovoljni prilozi za misije.

Važnost komunikacije i dijaloga

Uzgradi Nadbiskupskog vikarijata u Osijeku 24. listopada, pod predsjedanjem đakovačko-osječkog nadbiskupa metropolita mons. **Đure Hranića**, održana je 55. Skupština biskupa Đakovačko-osječke crkvene pokrajine. Na sjednici su sudjelovali požeški biskup mons. **Antun Škvorčević**, srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović**, srijemski biskup koadjutor mons. **Fabijan Svalina**, pomoćni đakovačko-osječki biskup mons. **Ivan Ćurić** te nadbiskup metropolit u miru mons. **Marin Srakić**. Uz biskupe, sjednici je nazočio i kancelar Nadbiskupskog ordinarijata u Đakovu **Drago Marković**.

U radnom dijelu Skupštine, kako prenosi Tiskovni ured, biskupi su se osvrnuli na aktualne crkvene i društvene prilike na području Đakovačko-osječke crkvene pokrajine. Ponovno su dotaknuli pitanje demografskoga stanja u ovom dijelu Hrvatske, gledajući objavljene podatke protekloga popisa stanovništva, promišljajući na poseban način i o specifičnim prilikama i položaju katoličkih vjernika na području Srijemske biskupije u Srbiji. S obzirom na aktualne prilike ekumenskih odnosa, biskupi su istaknuli važnost komunikacije i dijaloga s predstavnicima kršćanskih crkava i crkvenih zajednica, na poseban način s pastirima i vjernicima Srpske pravoslavne Crkve, s istinskom željom da zajednički susreti, dijalog i suradnja pomognu u zacjeljivanju rana izazvanih ratnim stradanjima, te u istinskom kršćanskom duhu pridonesu nadilaženju nepovjerenja i udaljavanja, svjesni da nas na korake dijaloga i zajedništva potiče, štoviše i obvezuje jedno Kristovo Evanđelje.

S obzirom da će od 1. siječnja 2023. u Hrvatskoj službena valuta biti euro, biskupi su u drugom dijelu sjednice, na tragu zaključaka nedavnoga plenarnoga zasjedanja Hrvatske biskupske konferencije, razmotrili i određena ekonomska pitanja povezana s usklađivanjem crkvenih priloga i pristojbi na području biskupijâ Đakovačko-osječke crkvene pokrajine.

Jubilej sestara dominikanki

Ove godine sestre dominikanke Kongregacije svetih anđela čuvara obilježavaju 75 godina djelovanja u Subotici u župi sv. Jurja. Tim povodom 12. studenoga bit će održana akademija na kojoj će govoriti dr. sc. **Ivan Armanda**, te će biti predstavljanje knjige *Ispunjeno vrijeme* s. **Blaženke Rudić**. Sutradan, 13. studenoga, svečano euharistijsko slavlje predvodit će pomoćni biskup đakovačko-osječki mons. **Ivan Ćurić**. Misno slavlje u crkvi sv. Jurja u Subotici počinje u 10.30 sati.

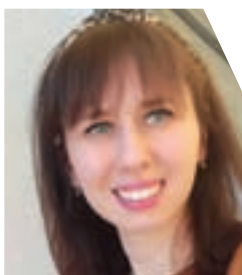
Blagoslov slika i križa

U nedjelju, 30. listopada, nakon mise u 9 sati na hrvatskom jeziku, u dvorištu pokraj franjevačke crkve svetog Mihočila Arkandela bit će upriličen blagoslov slika četiri sveca: sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića, sv. Leopolda Bogdana Mandića, sv. Veronike i sv. Elizabete Ugarske, te i blagoslov novopostavljenog križa.

U susret blagdanima

28. listopada – Šimun i Juda Tadej
1. studenoga – Svi Sveti
2. studenoga – Dušni dan, Dušica, Duško
4. studenoga – Karlo Boromejski
8. studenoga – Gracije Kotorski

Ž. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Nastojati oko dobrih djela

Živimo u vremenu kada je kršćanstvo rasprostranjeno po cijelome svijetu. Većina ljudi koja živi u našem okruženju za sebe kaže da su dio kršćanske zajednice. No, biti kršćanin ne znači samo zvati se tim imenom nego to pokazati i djelom. Budući da smo kršteni dio smo Božjega naroda, te od Boga očekujemo da je uz nas, da nam pomaže i uslišava naše molitve; u konačnici očekujemo da ćemo se jednom s njime radovati u vječnosti. Ipak, biti dio Božjega naroda podrazumijeva za kršćanina i određene obveze. Njegov život treba biti svjedočanstvo za Krista, iz njegova ponašanja drugi trebaju prepoznati da je on Kristov, pogled na život i svijet trebaju mu biti kršćanski. Stoga biti kršćanin je privilegij, ali podrazumijeva i određene dužnosti, koje nikako ne bismo smjeli zaboraviti.

Naše nastojanje i Božja milost

Pavao se u poslanici Solunjanima obraća sljedećim riječima: »Uvijek molimo za vas da vas Bog učini dostojnima poziva i snažno dovede do punine svako vaše nastojanje oko dobra i djelo vaše vjere te da se proslavi ime Gospodina našega Isusa u vama i vi u njemu – po milosti Boga našega i Gospodina Isusa Krista.« (2Sol 1,11-12). Iz ovoga vidimo da je kršćansko poslanje nastojanje oko dobrih djela. To je ono po čemu trebamo biti prepoznatljivi u svijetu. Činiti dobro u svakoj prigodi, posebno onima koji nam ne mogu i neće uzvratiti. Onaj koji čini dobro je onaj koji ljubi, koji nema računicu kada želi pomoći, jedina mu je računica svidjeti se Bogu. Zato je dobro nerazdvojivo od vjere. Istinski vjernik je onaj koji je dobročinitelj, ne nužno u velikim stvarima nego u malome, u svakodnevnom. Vjernik je onaj na kojega se drugi mogu osloniti, koji uvijek želi pomoći; ako ne može drugačije, a onda svojom molitvom.

Po kršćanima Božje djelovanje treba biti vidljivo u društvu. Mi smo oni koji naviještamo Krista riječima i djelima. Ne živimo, kao apostoli, u poganskom svijetu, oko nas su gotovo svi kršteni, ali trebaju ponovno otkriti Boga, trebaju osvježiti svoju vjeru. Naše je poslanje da im u tome pomognemo, a to ne možemo ako i sami ne živimo svoju vjeru nastojeći činiti dobro i biti povezani s Bogom.

Pavao, također, kaže da se Bog proslavlja po nama i našim djelima, ali njegovom milošću. Dakle, ustrajnost u vjeri i dobrome, te tako svjedočenje za Gospodina ne možemo ostvariti samo svojim silama. Potrebna nam je Božja pomoć. Tako je naše svjedočanstvo i dobročinstvo plod suradnje Boga i čovjeka. Čovjek se trudi, želi, ostaje povezan s Bogom u vjeri i molitvi, a Bog mu daje milosti kojima može ostvariti ono poslanje za koje je odabran. Bez naše želje i nastojanja, Bog nas neće prisiliti da mu budemo svjedoci i živimo prema svome kršćanskom poslanju. Ako uistinu želimo biti njegovi suradnici, on će nas obdariti brojnim milostima po kojima će nas svijet prepoznati kao dio Božjega naroda.

Želja u srcu

Evangelje govori o susretu Isusa i carinika Zakeja (usp. Lk 19, 1-10). Zakej se popeo na drvo kako bi vidio Isusa dok prolazi. Ljudi bi rekli iz čiste radoznalosti. No, Isus je u njegovom srcu vidio želju za promjenom, za obraćenjem. Zato je odabrao svratiti u njegovu kuću i pružiti mu priliku da promijeni svoj život. To on čita i u našim srcima, pa prema tome daje potrebne milosti. Dakle, biti kršćanin znači željeti i nastojati svjedočiti Krista, nastojati oko svoga obraćenja i oko dobrih djela, a da bismo to mogli ostvariti Bog će nam dati potrebne milosti.

Blagoslov Vukovog (Čonjinog) križa

Svjedočanstvo vjere

Vukov (Čonjin križ), podignut je 1932. godine na slavu Božju, a podigli su ga pokojni Šime Vukov (Čonja – prdačno ime) i supruga Roza, rođena Budinčević, te njihova kćer Slavica. Devedeset godina kasnije križ su obnovili zet Bela Peić Gavran, sinovi Dragomir i Radoslav, snaja Jasna i unučad David, Filip i Luka

Križevi krajputaši imaju veliku simboliku i značenje za ovdašnji svijet. I danas, istina uglavnom stariji ljudi, mada ima i mlađih, kad god bi prošli kraj križa skinuli bi šešir, prekrižili se ili naklonili, ili pak u sebi tiho izgovorili kakav zaziv ili molitvu.

Sam naziv govori da se nalaze kraj puteva i u svojoj skromnosti podsjećaju prolaznika na Kristovu muku, ali i spasenje. Takav jedan križ, na Čantavirskom putu, s lijeve strane ako se ide od Subotice prema Čantaviru, je u nedjelju, 23. listopada, blagoslovljen.

Zavit koji su majka i dida dali

Takozvani Vukov križ ili još detaljnije u narodu zvan Čonjin križ, podignut je prvi puta 1932. godine na slavu Božju, a podigli su ga pokojni **Šime Vukov** (Čonja – prdačno ime) i supruga **Roza**, rođena **Budinčević**, te njihova kćer **Slavica**. Devedeset godina kasnije (2022.) križ su obnovili zet **Bela Peić Gavran**, sinovi **Dragomir** i **Radoslav**, snaja **Jasna** i unučad **David**, **Filip** i **Luka**.

»S obnovom križa smo počeli prije tri godine. Naš sada pokojni otac je imao želju obnoviti križ i započeli smo s tim, ali se to sve zbog korone usporilo, a sada imamo i lijep jubilej. Novi križ je blagoslovljen, a naš otac nažalost nije dočekaov ovaj čin. Tata je došao iz grada na salaš i zavolio je ovo mjesto. Riješio je da će obnoviti križ, a mi smo sada i njegovu i našu želju proveli u djelo«, kaže sin Dragomir.

Bilo je to slavlje koje će se još neko vrijeme spominjati među žiteljima Čantavirskog puta, pa i šire. »Naši majka i dida su podigli ovaj zavitni križ i danas smo im zahvalni na tom. Zaviti su dali da će podigniti križ kako bi imali dice. Sva dica do naše mame Slavice su umirala, a i posli nje, samo je ona ostala živa«, navodi Radoslav.

Po riječima braće, stari križ je bio od bagrema, dok je novi napravljen od hrasta i nalazi se na zemlji koja je u njihovom vlasništvu, a iza križa je njihov salaš koji je na ovoj lokaciji više od stoljeća.

Za ovako veliki posao, kako ističu Dragomir i Radoslav, trebalo je i vremena.

»Velika zahvala ide ljudima koji su nam pomogli da sve radove privedemo kraju. Napose moram izdvojiti stolara **Zorana Vukovića** koji je izradio novi križ, te limara **Marka Balaževića** koji je svojim rukama i umijećem iskovao raspelo od bakra, kao i sve druge detalje poput ruža koje krase križ. Križ je urađen autentičan kao što je bio stari, i po visini i svim drugim detaljima«, priča Radoslav.

Ono što se razlikuje jest podloga koja je izbetonirana, te su postavljeni željezni profili koji će spriječiti truljenje novog križa. U ovome poslu, kako su braća istaknula, sudjelovala je i tvrtka *Grgo bravar*, dok je križ postavio **Franjo Francišković**.

Pod križem

Obred blagoslova križa predvodio je vlč. dr. **Ivica Ivančević Radak**, koji je rodnom s Čantavirskog puta, dok je

sam čin blagoslova obavio župnik bikovačke župe Uznesenja Blažene Djevice Marije vlč. **Julije Bašić** koji je prije 44 godine kročio u ovu župu. Sve donedavno, po riječima vlč. Bašića, Čantavirski put je pripadao spomenutoj bikovačkoj župi, do izgradnje autoceste, no sada pripada župi Marija Majka Crkve. Prigodnu propovijed ispred križa rekao je vlč. Ivanković Radak, te je među ostalim istaknuo značenje križa, koji zauzima prvo mjesto među kršćanima jer je simbol otkupljenja čovjeka. Ujedno, križ predstavlja i Kristovu muku, njegovu pobjedu nad smrću. Kako je istaknuo, nijedan lik nije kršćanskom puku draži, nijedan stariji.

»Prema prilikama vremena i mjesta, kršćani s pravom križ podižu na javnim mjestima da bude svjedočanstvo njihove vjere i znak one ljubavi kojom Bog ljubi sve ljude. Čovjek bez vjere u patnji ima potrebu nekoga okriviti za svoj gubitak. Ako razumski ne može okriviti nikoga od ljudi, onda će okriviti i mrziti Boga. Bog dopušta križeve u našem životu onda kada zaboravimo biti ljudi i kada zaboravimo biti vjernici. Onda kada zaboravimo na Boga«, rekao je među ostalim propovjednik i zahvalio svima koji su pomagali i radili na obnovi križa.

Kako je istaknuo, velika hvala ide i onima koji su molitvom, čašćenjem i dolaskom, svojom vjerom ovaj križ sačuvali. To je, kako je rekao, zadaća svih nas koji živimo ili prolazimo ovim krajem, nastaviti ovaj križ vjerom održavati.

»Samo će tada ovaj dan imati smisla, jer ovo nije komad drveta nego znak vjere«, istaknuo je Ivanković Radak.

Upravo kako je propovjednik rekao, braća su posvjedočila kako su i nekada kao djeca dolazila, ali i danas dolaze »pod križ«.

»Uvijek smo dolazili ovamo molit, kako su to stari kazali 'pod križ', a i sad obvezno na Veliki petak se ide 'pod križ«, priča Dragomir i dodaje kako je tu sad i ulična rasvjeta na putu, pa je križ lijepo osvijetljen i lako vidljiv svima koji ovom cestom prolaze.

Obnova, odnosno izrada novoga križa je i financijska stavka, na što je Radoslav samo odgovorio: »Sve je to malo naspram onoga što nam Bog daje. Zahvalni smo Bogu da smo mogli ovo odraditi i da smo imali ljude oko sebe koji su htjeli pomoći«.

Događaj za cijeli Čantavirski put

Pitali smo se što je sa starim križem, a onda i vidjeli. Stari križ je, odmah nadomak novog »sahranjen« – pokopan, kako nalaže običaj.

»Stari križ se sahranjuje kako bi prema njemu i dalje iskazali poštovanje, odnosno prema Isusu koji je bio na njemu. Kada bismo ga spalili, onda naša vjera ništa ne bi značila. Ispada da vjerujemo u uništenje, a ne u spasenje. S obzirom na to da je od drveta, on će u zemlji i istrnuti. Oni koji dolaze pod novi križ znat će da je tu i stari i prema njemu se ophoditi s poštovanjem«, pojasnio je vlč. Bašić.

»Križ smo pokopali te ostavili uzdignutu zemlju u obliku križa. Stari križ je toliko dotrajavao i istrulio da je od njegove prave visine od oko 4,5 metara, ostalo svega 1,5 metar. Vrijeme je odradilo svoje, a mi ga se s ponosom sjećamo«, kaže Dragomir.

Blagoslovu križa prethodila je sv. misa u kapelici sv. Leopolda Bogdana Mandića na Čantavirskom putu koju je predvodio župnik preč. **Željko Šipek** u zajedništvu s brojnim svećenicima koji su došli na ovaj radostan događaj. Izuzetno veliki broj ljudi, vjernika je došao podržati susjede i radovati se s njima.

»Imao sam dojam da su se s nama došli radovati mještani cijelog Čantavirskog puta. To su oni dobri susjedski odnosi, svi se lijepo slažemo. Naši salaši su razučeni, ali smo tu uvijek jedni za druge. Ima puno mladih obitelji i djece. Imamo sada tu i lijepu Mjesnu zajednicu, našu kapelu gdje se svake nedjelje okupimo na misu, a moram priznati i da su nas ovoga puta svojim dolaskom podržali i ljudi iz lokalne samouprave, Generalnog konzulata Republike Hrvatske, Hrvatskog nacionalnog vijeća i DSHV-a i nama to znači. Lijepo je kad se i drugi raduju s tobom«, kaže Dragomir Peić Gavran, koji je više nego zadovoljan kako je sve prošlo i koji vjeruje da će žitelji ovog mjesta nadomak Subotice još dugo dolaziti pod ovaj križ.

No, kako je u propovijedi istaknuo vlč. Ivanković Radak, sada je sve na mladima, na unucima, na Davidu, Filipu i Luki, da za koje desetljeće, kada bude trebalo, učine isto što su činili njihovi preci.

Ž. V.

O prezimenima bačkih Hrvata (XXIV.)

Piše: Vladimir Nimčević

Milanković

Počeci **Milankovića** u Subotici mogu se vezati uz izvjesnog **Tadiju**, koji je kao udovac 1732. oženio **Anđeliju**, udovicu **Jerka Sintarića**. Bio je sin izvjesnog **Jakova** iz Kačmara. Ugarski popisi doista spominju jednog Tadiju Milankovića u Sentivanu (1727.) i Kačmaru (1730.). Po tome se može zaključiti da je prijašnje stanište Milankovića bilo smješteno upravo u tom kraju, sjeverno od Sombora i Bajmaka, a južno od Baje. Zvan još i Bajski trokut, ovaj prostor i danas nastanjuju obitelji, koje nose ista prezimena kao njihovi sunarodnjaci u Srbiji. Ova okolnost je utoliko nezanemarljiva što je poznato da su mađarske međuratne vlasti na različite načine poticale promjenu prezimena starosjedačkog hrvatskog stanovništva radi brisanja nacionalne heterogenosti, kojim se ovaj kraj odlikovao kroz stoljeća. U tome se isticao **Franjo Vojnić**, gradonačelnik Baje (1915. – 1918., 1921. – 1937.), rodom iz Subotice, koji je i sam promijenio prezime u **Borbíró**.

Popis 1919.

Bajski trokut je nakratko bio u sastavu Kraljevine SHS, od studenog 1918. do konca kolovoza 1921. Do danas su navedena brojna objašnjenja zašto je ovaj kraj na koncu otpao od jugoslavenske zajednice, iako je brojao daleko više Hrvata i Srba nego istočna Bačka i sjeverni Banat. Razlozi su, razumije se, brojni, ali ipak se u nizu grešaka izdvaja kao znakovita odluka župana Sombora i sve Bačke **Koste Bugarskog** da popisivanje stanovništva 1919. u Bajskom trokutu povjeri mađarskim činovnicima, koji su sa svoje strane učinili sve da dotične krajeve predstave kao mađarske. Što je najgore, rezultati tog popisa odobrenjem su srbijanskih vlasti poslani u Pariz, na međunarodnu konferenciju, koja je utvrđivala granicu između Mađarske i Kraljevine SHS. Na nevaljanost ovog popisa ukazivao je narodni zastupnik **Blaško Rajić**, ali i novosadska **Zastava**. Ovaj radikalski list od 9. VI. 1920. piše da gruntovnica govori o pravom karakteru Baje: »Samih **Paštrovića**, **Lipokatića**, **Topalovih**, **Horvata**,

Raca, **Ikotića**, **Agatića**, **Evetovića**, **Dikana** i **Diteljana** ima na stotine kuća«.

Dvije loze

Promijenjene prilike poslije turskih ratova (1687. – 1699. i 1716. – 1718.) i kuručkog ustanka (1703. – 1711.). potaknule su unutarnje migracije. Tadija je imao istoimenog sina, koji je izgleda rođen prije 1732. Tadija mlađi je oženio **Baru Bodić** 1752. Iz ovog braka rođeno je nekoliko sinova, od kojih su interesantni **Josip** (1755.) i **Lazar** (1776.). Prvi je predak pravника **Svetislava**, a drugi **Ivana** (1914. – 1947.), narodnog zastupnika. Svetislavovi pretci do trećeg koljena su: Josip (r. 1755.) i **Ju-lijana Bašić Palković** (vjenčani 1776.), **Nikola** (1785.) i **Katarina Gabrić** (v. 1803.); **Mijo** (r. 1820.) i **Ana Cr-njaković** (v. 1841.); **Đuro** i **Lucija Merković Dželatov** (v. 1887.), **Franjo** (1894. – 1978.) i **Marija Antunović** (1898. – 1978.). Genealogija narodnog zastupnika Ivana izgleda ovako: **Lazar** i **Helena Martin** (v. 2. XI. 1808.); **Grgo** i **Matija Knežević** (v. 13. XI. 1833.); **Petar** (r. 29. IV. 1849.) i **Marija Lulić** (v. 5. II. 1872); **Marko** (r. 21. IV. 1878.) i **Monika Kovačev** (v. 1903.).

Ivan Milanković

Ivan je između dva svjetska rata završio Trgovačku akademiju u Subotici. Po odsluženoj vojnoj obvezi, uposlio se na Pravnom fakultetu u Subotici kao činovnik u tajništvu. Ondje je radio do ulaska mađarske vojske u Suboticu 1941. Bio je član Bunjevačkog momačkog kola, društva vjerskog i hrvatskog karaktera, koje je okupljalo hrvatske rodoljube, među kojima je bio i **Petar Bodrogi (Bašić)**. Međutim, nije se slagao s vodstvom ovog društva, kojeg su činili mladi katolički svećenici. Pred rat oženio je **Jovanku Tikvicki** u crkvi sv. Jurja u Subotici (svibnja 1939.) s kojom je imao sina **Marka**.

Za vrijeme okupacije 1941. – 1944. istaknuo se u ilegalnom narodno-oslobodilačkom pokretu. Poslije oslobođenja 1944. zauzimao je više pozicija u gradskim vlastima. Siječnja 1945. je postao član Komunističke partije Jugoslavije. Bio je šef stambenog ureda pri Gradskom narodnom odboru, zatim šef odsjeka za socijalnu politiku, šef odsjeka za unutarnje poslove pri Okružnom narodnom odboru Subotičkog okruga, član Izvršnog odbora Sreske narodne fronte i predsjednik Gradskog odbora. Narodna fronta Subotičkog okruga istaknula ga je kao kandidata za narodnog zastupnika Ustavotvorne skupštine, u koju je i ušao. U svojstvu zastupnika zatekla ga je smrt 24. VII. 1947.

Monoštorski vatrogasci

Osnutak: Već 1925. godine Općina Monoštor nabavlja tri »šprice« i bačvu (na četiri kotača) koja je imala zapreminu 800 litara te četiri konja za vuču, s čakljama, kablovima i fenjerima. Oprema je pripadala protupožarnoj župi Apatin. Tada još nije osnovana protupožarna organizacija u pravom smislu ispunjavanja pravnih normi već su to bili samo počeci koji su imali za ono vrijeme ozbiljnu potporu u protupožarnoj opremi. Nedugo po dobijanju opreme ona je upotrijebljena prvi puta u gašenju kuće jednog mještana (**Ciger**) te gašenju kod jednog gostioničara (**Antun Patarić**). Po kazivanju u to vrijeme najaktivniji u protupožarnoj zaštiti bio je **Antun Dajč** (gostioničar) koji se vodio kao komandir, a kao predsjednik se vodio **Zelo Fabijanov**. Sastajali su se u kavani **Antuna Kuzmana**.

Osnivačka skupština, s 41 članom dobrovoljačke protupožarne čete, održana je 9. studenog 1927. godine. Skupština je održana u ugostiteljskom objektu kod **Ivana Lorbaha**, te je tu bio i prvi dom (sjedište) protupožarne čete. I nakon prodaje ugostiteljskog objekta obitelji **Lendel** nije se mijenjalo sjedište. Za vrijeme od prvih začeta vatrogasne čete 1925. godine do službenog osnutka 1927. godine dogodile su se i promjene u sastavu onih koji su počeli s prvim protupožarnim aktivnostima do onih koji su osnovali protupožarnu četvu, jer su mnogi svoj dom našli i na drugim kontinentima kao što je Južna Amerika (Urugvaj, Argentina) i Sjeverna Amerika (SAD).

Ustroj: Prvi predsjednik bio je **Anton Kaufman** (veleposjednik), zapovjednik čete **Antun Burghardt** (mesar), a tajnik je **Franja Elgec** (bravar). Prvi obučeni protupožarci bili su Antun Kuzman i **Matajz Burghart**, koji su pohađali odgovarajući natječaj protupožarstva. Nakon završetka Drugog svjetskog rata od osnivača (prvih članova) ostalo je njih samo petero. Četa je imala propisan ustroj. Pored nabrojanih predsjednika, zapovjednika i tajnika postojala su još sljedeća zaduženja: podzapovjednik, užar, vođa cijevi, zamjenik vođe cijevi, blagajnik, mlažničar, desetar, spremištara, cipelar, uzbunjivač rogom, penjač, vježbač, četovođa, svirač, te član. Za pojedina zaduženja morao se polagati ispit.

Rad: Četa je mjesečno podnosila izvještaj Župi. Izvještaji su sadržavali mjesto požara, što je gorjelo, koliko je trajalo gašenje, koliko ljudi je sudjelovalo u gašenju, kojim sredstvima te procjenu učinjene štete. Po potrebi, držana su dežurstva na crkvenom tornju gdje se puhanjem u rog ili pucanjem iz pušaka označavao požar. Četa je često sudjelovala na utakmicama (naziv za protupožarno natjecanje) gdje je ostvarivala i uspjehe. Često su bivali odlikovani i pohvaljivani. Spominjemo 1934. godinu i diplomu ostvarenu od strane dijela ekipe-penjača na utakmici u Batini i godinu 1937. i pokal koji osvajaju

naraštajci (djeca) u Monošturu. Posebno se ističe odlikovanje Antona Kaufmana, koji je nagrađen *Zlatnim krstom* za naročite usluge od strane Dunavske banovine. Prijavljivale su se ozljede pri gašenju požara te su se i protupožarci opominjali zbog neaktivnosti ili pogrešnog korištenja opreme koju su zaduživali. U međusobnoj komunikaciji aktualan je bratski protupožarni pozdrav »Pomoz Bog«.

Vjera i politika: Protupožarna četa ondašnjeg vremena je bila iznimno privržena Katoličkoj crkvi i njenim slavljenjima. **Martin Ufolc** 1932. godine postaje prvi počasni član monoštorske Dobrovoljne protupožarne čete te kao znak štovanja u čast zaštitnika protupožaraca sv. Florijana, čiji se lik nalazi i na barjaku čete, daje odmah na ulasku u selu podići spomenik. Na blagdan sv. Florijana organiziralo se svečano okupljanje te se išlo na svetu misu. Nakon svete mise u procesiji se išlo do kipa sv. Florijana. I u uskršnim slavljenjima protupožarna četa sudjelovala je u organiziranom čuvanju Isusovog groba. Na deset godina postojanja održana je sveta misa gdje je posvećen barjak i utakmica, pa je čak u tu priliku tiskana pozivnica s natpisom »bližnjem na odbranu, Bogu na slavu«.

Željko Šeremešić

Balint Vujkov Dida u Monoštoru i Subotici

Đurđin

Tavankut

Subotica

Monoštor

Dani hrvatske knjige i riječi – Dani Balinta Vujkova, 21. po redu, započeli su u srijedu, 19. listopada, programom »Narodna književnost u školi« u Monoštoru koji je bio namijenjen učenicima 3. i 4. razreda OŠ 22. oktobar. Središnja tema ovogodišnjih Dana jeste *storytelling* (pričanje priča) te su tako djeca imala prilike čuti sjajne priče (pripovijetke, kako se kaže u Monoštoru) o svom mjestu.

Na četiri različite lokacije čuli su priče *Zaboravita Ismanova poslastičarnica*, koju je pričala učiteljica **Lidija Marinković** na lokaciji gdje se nekada i nalazila ova slastičarna koja je u to vrijeme bila mjesto za zasladiti život i razgaliti dušu. Osim sladoleda, koji je, kako svjedoci pričaju, bio izvrstan, bile su tu u ponudi i druge slatke delicije, poput kolača, torti, ušećerenih jabuka... Mmmm, djeca su čak dala prijedlog da bi se mogla takva slastičarna ponovno otvoriti u Monoštoru. Još dok su maštali o slatkišima, učiteljice su djecu povele do sljedeće lokacije

Monoštor

dijagonalno od mjesne crkve gdje su čuli priču *Suvaja i vergli* koju je govorila **Elena Brdar**. Tako su djeca saznala što znače riječi suvaja (vrtuljak) i vergli – vergla (kutija iz koje prilikom okretanja izlazi glazba). A kada bi u Monoštor stigli suvaja i vergli, značilo bi samo jedno: da je u selu kirbaj – Petrovdan i da će svi nakon svete mise dobiti »petaka« (pet dinara), kada će se moći koji krug provozati na suvaji. No, to nije kraj, u šetnji djeca su se upoznala i s mjestom gdje je i danas kip sv. Ivana Nepomuka, a nekada se na tom mjestu skupljao svijet jer je tamo bila *Tombola kod sv. Ivana*. Ovu priču govorila je **Miljana Andrašev**, koja je podsjetila kako je izgledala tombola i kako su se tu mogle kupiti razne sitnice, pa među njima čak i prsten, ne zlatan, ali onakav o kakvom su mnoge djevojčice maštale. Ovdje su djeca mogla isprobati svoju sreću nabacujući »prstene« na boce, a za one sretnete i sretne je slijedila nagrada, baš kao nekad. Posljednja priča (za ovaj put) *Ljubavna priča o gradnji crkve sv. Petra i Pavla* bila je kraj crkve, a govorila ju je **Anita Đipanov-Marijanović**. Jeste li znali zašto Monoštor ima tako veliku crkvu? Zbog ljubavi. Mladi arhitekt je želio biti što dulje u tom mjestu zbog djevojke koja mu se sviđala, pa je preko noći zamijenio nacрте s crkvom u Apatinu. Tako je Apatin dobio manju crkvu, a Monoštor veću. Autorice ovih priča su Anita Đipanov-Marijanović i **Marija Šeremešić**.

Slijedeći ove primjere, učenici su pozvani sakupljati i zapisivati lokalne priče na mjesnom govoru (šokačkoj ili bunjevačkoj ikavici), a one najbolje bit će objavljene u podlistku *Hrcko*, te nagrađene.

U vrlo sličnom duhu program je sutradan nastavljen u Subotici, gdje se u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*, nakon dvije godine online programa, okupilo oko 330 djece iz tri vrtića i osnovnih škola iz Subotice i okolice u kojima se nastava izvodi na hrvatskom jeziku ili se izučava izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Publika je imala prilike vidjeti dva igrokaza, po pripovjetkama koje je zapisao **Balint Vujkov**: *Srića i nesrića* u izvedbi djece iz vrtića *Petar Pan* iz Tavankuta (mentor **Nenad Temunović**) te *Ko propije jorgan pokriva se šeširom* u sjajnoj izvedbi učenika iz OŠ *Ivan Milutino*vić (mentorica **Tanja Dulić**). S dvije skladbe na ikavici

predstavila se i pjevačka skupina HKPD-a *Đurđin* pod vodstvom **Nele Skenderović**. Djeci je predstavljena i nova knjiga iz edicije *Izabrana djela Balinta Vujkova – Basne i pripovijetke*, a primjerci iste darovani su školskim knjižnicama.

»Ovo je ponovno posebna godina, jer se u dvorani osjetilo zadovoljstvo i radost djece da smo ponovno skupa. Jedan sat hrvatskog jezika posvetili smo narodnoj književnosti kao i prethodnih godina. Svake godine imamo dvije predstave, koje izvode vrtićanci i školarci, te tako nastojimo da djeca ne zaborave određene riječi naše bunjevačke i šokačke ikavice.

U tom smislu smo napravili i malu kratku nagradnu igru, gdje su djeca pogađala određene riječi na ikavici, a ovoga puta je bilo riječi koje ni mi stariji nismo znali, tako smo kao i na svakom satu naučili nešto novo. Novu knjigu u ediciji odabranih djela Balinta Vujkova, šestu po redu – *Basne i pripovijetke* darovali smo školskim knjižnicama, a djeci ih je uručila unuka Balinta Vujkova **Nevena Racić**. Kada vidimo da je djeci lijepo i da uživaju u ovome, znamo da će opstati naša bunjevačka rič«, kaže predsjednica Hrvatske čitaonice **Bernadica Ivanković**.

Ž. V.

Monoštor

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marame, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, sunčokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Proizivki u Subotici (42 kvm, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadorđeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

U Somboru **prodajem** kompletno završenu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 km od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

Hrvat, katolik iz Slavenske Orahovice kod Osijeka, zaposlen, vlasnik kuće i auta, traži djevojku iz Subotice do 31 godine za upoznavanje i brak. Ivan Peček.

Prodaje se trobojni plug (14 cola) obroč *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

urbanističko-arhitektonska razrada lokacije na kat. parc. broj 32507/17 k. o. Donji grad, izgradnja – poslovo-skladišna zgrada Pr+1

(naručitelji projekta – Marko Vojvodić, Živko Đurić i Dragan Pupovac, Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu, od 4. do 10. studenoga 2022. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je »Arhitop«, d.o.o. Bačka Topola.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 4. do 10. studenoga 2022. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 1. 11. 2022.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Zapis s putovanja

Bokovi puni vjetra (II. dio)

Znate li ona putovanja kada već drugi dan odlučite da ćete, ako danas prestanete putovati, imati sadržaja, dojmova i priča kao da ste u najmanju ruku tu proveli deset dana. A taj osjećaj ne znam o čemu ovisi. Bilo od destinacije, od ljudi ili od okolnosti. Ima li, recimo, pod istim okolnostima, svaka osoba takav dojam? Jesu li ljudi uopće svjesni svojih dojmova i iskustava?

Voljela bih da su svjesni, ali ako ne, žao mi je. Ja ih osvijestim i u ovoj avanturi ponovno sam imala taj osjećaj. Naravno, to ne čudi jer ovo definitivno nije obična avantura. A onda smo osim mora, jedrilice, sjajne posade ljudi, dobili i dupine, poznanstvo s Nijemcem **Karlom** i fenomenalnu noć na prvom jedrenju.

Prava receptura

Još dok smo se pakirali za plovidbu jedan od prijatelja koji je okusio ovu avanturu nešto više od mjesec dana prije nas, među ostalim mi je savjetovao da ujutro čim se probudim prvo što napravim je skočiti u more. Buđenje prvog jutra bilo je čudno. Kao i obično, buđenje u novom prostoru je zbunjujuće. Trenutak dok ne shvatite gdje ste i što se događa je poseban. Vrlo brzo sam se sjetila gdje sam i taj mi je savjet došao do izražaja. Obukla sam kupaći kostim i krenula prema vodi. Bilo je to jedno od najljepših buđenja i ugođaja koje pamtim. More je bilo savršeno, temperatura dovoljno hladna da se probudiš i dovoljno topla da godi. Dan je počeo savršeno.

Plan za prvi dan je bio otići na Bol na Braču. Pardon, odjedriti do tamo. Tamo živi jedna prijateljica naših kaptana i za večer je tamo planirano druženje. Spremamo se, palimo motore kako bismo izašli iz uvale i dizanje jedra je moglo početi. Kada ste prvi put na jedrilici, svaki korak vam je novo iskustvo. Jedra se dižu tako što jedrilicu dovodite u sam vjetar i onda ih možete dizati. Izazov je jednak i za onoga koji kormila i dovodi jedrilicu u vjetar i za onoga koji diže jedra. Nama je sve išlo pod konac kao da smo to uradili mnogo puta. Uхватili smo vjetar, ugasili

motor i krenuli. Osjećaj neopisiv. I onda se događa ono za što sam bila sigurna da se neće dogoditi baš meni. Osjećam mučninu i tijelo mi je totalno onesposobljeno. Pa zar ja da budem od svih ljudi ona koja će imati morskobolest, pomisao da ću se ovako osjećati sljedećih sedam dana prilično me zabrinula. No, već sljedećeg dana će se pokazati da je uzbuna bila lažna. Ne znam je li u pitanju umor, navikavanje ili nešto treće. Svakako, i uz svu mučninu, uvijek ću pamtiti taj prvi dan dizanja jedra i plovidbe.

Na Bolu nam je bilo savršeno. Tim ljudi koji su se međusobno upoznali igrao je zajedno i to je doista bilo kao ostvarenje sna.

Najbolji ponedjeljak od svih ponedjeljaka

Nakon Bola krećemo prema otoku Hvaru i prvo odredište je Stari grad. Iako odredišta i udaljenosti koje svakodnevno prelazite izgledaju mali na kartama, dok jedrite, oduzimaju više vremena. Vi zapravo vozite cik-cak. Izgleda sjajno za praćenje i jedrenje na aplikaciji, ako je napravite.

Čim smo krenuli u more primijetili smo veliku napumpanu gumu koju smo pokupili i iskoristili za ugađanja. Hvatili smo lijep vjetar, skakali u vodu, vješali se o konope i gume te se igrali i uživali kao djeca.

Kad smo stigli u Stari grad i tražili mjesto za privez, dobili smo poziv na druženje od Slovenaca s jedrilice i zabava je mogla početi. Ljudi iz različitih krajeva, nekada iste zemlje, brzo su pronašli zajednički jezik, odličan izbor glazbe i još jedna »puzzle« za dobro putovanje je uklopljena.

Nakon Starog grada bilo je vrijeme da se pođe na Vis, otok na kojem do sada nisam nijednom bila. Volim osvajat nove destinacije i uz ponovno dizanje jedara sam se baš radovala što ću konačno vidjeti ovaj predivan otok.

No, kako je kad ne ide po planu i jesu li to bajke, pišem u posljednjem zapisu s ovog putovanja, u sljedećem broju.

Gorana Koporan

Najveći derbi hrvatskog nogometa

Hajduk – Dinamo 1:1

Pred više od 30.000 gledatelja na Poljudu, u pomalo neobičnom terminu (petak, 18 sati), *Hajduk* i *Dinamo* su odigrali najveći hrvatski nogometni derbi i nakon velike rovovske borbe podijelili bodovni plijen (1:1). Golovima svojih reprezentativaca, **Livaje** u bijeloj i **Petkovića** u plavoj majici, glavni konkurenti za naslov prvaka ostali su na istoj bodovnoj razdaljini (osam bodova plusa za Zagrepčane). Na radost *bad blue boysa* i žalost *torcida*...

Prvenstvo ide dalje

Četnaest kola je odigrano u 1. HNL, *Dinamo* suvereno drži vrh i prema viđenom (jedina neporažena momčad) najozbiljniji je kandidat za obranu šampionskog naslova. Pobjedom u derbiju pred svojim navijačima *bili* su imali odličnu priliku smanjiti zaostatak na realtivno prihvatljivih pet bodova, ali nisu uspjeli više od nezadovoljavajućeg remija. Imali su vodstvo sve do 72. minute kada je sudac **Pajač** nakon intervencije iz VAR sobe dosudio vrlo diskutabilni jedanaesterac za *Dinamo*, a koji je Petković rutinirano pretvorio u vrlo vrijedan gol. Zagrepčani su u Splitu ostvarili temeljni cilj. Ostali su neporaženi, zadržali golemu bodovnu distancu i optimistički dočekali odlučuju-

Ostali rezultati 14. kola

Lokomotiva – *Gorica* 2:1, *Varaždin* – *Osijek* 4:1, *Slaven* – *Rijeka* 2:1, *Istra* – *Šibenik* 0:0

Tablica 1. HNL: *Dinamo* 35, *Hajduk* 27, *Osijek* 24, *Slaven* 23, *Varaždin* 19, *Istra* 14, *Šibenik* 13, *Lokomotiva* 13, *Rijeka* 12, *Gorica* 6

Povijest derbija

U dosadašnjoj povijesti 1. HNL odigran je 101 derbi susret *Dinama* i *Hajduka*. Uspješniji su bili Zagrepčani (47 pobjeda uz 143 postignuta pogotka), 26 susreta je završilo nedolućenim rezultatom dok su Splitsani slavili 28 pobjeda uz 101 postignuti gol. Najbolji strijelac u povijesti derbija je *dinamovac* **Franjo Wolf** s 15 postignutih zgoditaka, dok su u modernoj povijesti najefikasniji također dva igrača *modrih*: **Eduardo Da Silva** i **Hillel Soudani** sa 7 golova, a za *Hajduk* je najviše golova (6) postigao današnji napadač *Osijeka* **Mijo Caktaš**.

či duel protiv *Milana* u Ligi prvaka (susret igran u utorak, 25. listopada). Iskusni strateg *modrih* i nekadašnji izbornik *vatrenih* **Ante Čačić** (1953.) uspio je tako nogometno nadmudriti mlađanog i još uvijek nedovoljno iskusnog trenera *bilih* **Mislava Karoglan** (1982.), te proći Split rezultatski »neokrznut«. Prvenstvo ide dalje, ali pratitelji *Dinama* će praktično morati igrati bez pogreške ukoliko žele ugroziti nadmoćnog lidera iz Zagreba. *Hajduk* i dalje, nominalno, važi za jedinog ozbiljnog konkurenta, ali kiks u derbiju ga je ponovno udaljio iz ulaska u zonu objektivnih šansi. Istina je kako se ima još prvenstvenih kola za odigrati i da je prvenstvo tek na svojoj prvoj trećini, ali je isto tako istina kako *modri* iz Maksimira igraju rezultatski najpostojaniji nogomet na hrvatskim terenima. Pogled na tablicu i statistiku govori najbolje: *Dinamo* ima 35 osvojenih bodova od 39 mogućih – 11 pobjeda i 2 remija. Zato je ovaj derbi bio itekako važan i za njih i za *Hajduk*. Pretegaao je u *Dinamovu* korist, a *Hajduku* ostaje nada i upornost...

D. P.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

urbanističko-arhitektonska razrada lokacije na katastarskoj parceli broj 36141/1, 36141/6, 36141/7, 36141/8, 36141/11, 36141/12 i 36141/13 k. o. Donji grad, rekonstrukcija postojećih poslovnih objekata i izgradnja novih poslovnih objekata

(naručitelj projekta »Don Don«, d.o.o. Beograd)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu, od 4. do 10. studenoga 2022. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je »Arhi-top«, d.o.o. Bačka Topola.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 4. do 10. studenoga 2022. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljović.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

NOGOMET

Vrijedan jubilej Luka Modrića

U derbi susretu španjolske *Primere* protiv *Seville* (3:1) najbolji hrvatski nogometaš svih vremena (jedini dobitnik *Zlatne lopte*) **Luka Modrić** odigrao je 450. utakmicu za *Real Madrid* u svim natjecanjima i postigao 34. gol za kraljevski klub.

KOŠARKA

Četiri Hrvata u NBA

Počela je nova sezona (2022-'23) u NBA, najjačoj svjetskoj košarkaškoj ligi, a pored najboljih domaćih igrača igrat će i 120 internacionalaca iz 40 zemalja. Među njima se nalaze i četiri hrvatska »legionara«: **Bojan Bogdanović** (*Detroit*), **Dario Šarić** (*Phoenix*), **Ivica Zubac** (*LA Clippers*) i **Karlo Matković** (*New Orleans*).

TENIS

Čilić 16, Ćorić 27

Na najnovijoj ATP ranking ljestvici Hrvatska ima dva tenisača među najboljih 30. **Marin Čilić** zauzima visoku 16. poziciju, dok se **Borna Ćorić** nalazi na poziciji broj 27.

POGLED S TRIBINA

Dr. Ivo

Na ATP ranking ljestvici najboljih svjetskih tenisača (svi koji imaju osvojene natjecateljske poene), koja je objavljena prošloga ponedjeljka (17. listopada), prvi puta od 2000. godine kada je postao teniski profesionalac, uz ime **Ive Karlovića** ne stoji brojčana odrednica. Preciznije, posljednji poeni koje je **Dr. Ivo** (njegov popularni teniski nadimak) osvojio još prošle godine, a nije ih branio, sada su definitivno izbrisani. I tako je, ukoliko se nešto u međuvremenu ili sljedeće godine ne dogodi na profi teniskim terenima, jedan od najviših i najuspješnijih tenisača (visina 211 cm) svih vremena i konačno okončao aktivnu igračku karijeru. Nije to nikakvo iznenađenje budući da je Karlović rođen 28. veljače 1979. godine, a posljednji nastup na velikoj sceni je imao u drugoj rundi kvalifikacija za Indian Wells (prošle godine se zbog covida igrao u listopadu) gdje je poražen od **Gomeza** iz Ekvadora. A tada je imao pune 42 godine i 8 mjeseci.

Za one koji slabije prate tenis evo malo i bibliografsko-igračkih podataka o jednom od legendarnih hrvatskih

tenisača u čijim smo majstorijama i neuhvatljivim as servisima mogli uživati puna dva desetljeća. Jer, ako je po nečemu Ivo Karlović poznat onda su to zasigurno neobranjivi početni udarci. Donedavno je još bio svjetski rekorder po broju asova (13.728), ali ga je pretekao Amerikanac **Isner**, a u jednom trenutku (2011.) je držao i svjetski rekord u najbržem izmjerenom servisu (251 km/h). U dugoj i realno izuzetno uspješnoj karijeri za jednog tako visokog igrača uspio je osvojiti 8 ATP naslova, a zanimljivo je istaknuti kako je jedan od rijetkih tenisača kojima je u istoj sezoni uspjelo osvojiti naslove na tri različite podloge (2007. trijumfi na zemlju, hardu i travi). Uz pojedinačne trofeje uspio je otići do kraja i dva puta u igri parova (2006. i 2015.). Osim osvojenih turnira u svom ATP CV-u, ima i plasman u 11 finala od kojih je najjače bilo ono igrano 2005. godine u londonskom Queensu. U majici hrvatske reprezentacije osvojio je naslov pobjednika Davisova kupa (2005.) i World Team cupa (2006.). Najviši plasman na ATP ljestvici upisao je 8. kolovoza 2008. godine kada je zauzimao visoku 14. poziciju, a duga profi karijera donijela mu je turnirsku zaradu od 10,1 milijuna dolara.

D. P.

Narodne poslovice

- * Svi cvjetovi budućnosti su u današnjoj sjetvi.
- * Cilj je biti mnogo, a ne imati mnogo.
- * Oni koji traže greške, ne vide ništa drugo.

Vicevi, šale...

Žena mužu:

- Nemoj zijevati dok pričam s tobom!
- Ne zijevam, pokušavam kazati nešto.
- Znaš li da sobni bicikl na prestajem voziti od onog dana kad sam ga kupila?
- Ne pričaj! Pa svaka čast, samo naprijed!
- Još mi je u kolima...

Mudrolije

- * Nije važno koliko radiš, važno je koliko ljubavi unosiš u ono što radiš i koliko to daruješ drugima.
- * Niti je bogat onaj kome nešto treba, niti siromašan onaj kome ne treba.
- * Ako nemate svoje ciljeve, osuđeni ste da ostvarujete tuđe.

Vremeplov – iz naše arhive

**HKPD Matija Gubec, Tavankut,
Dani kruha, Koprivnica, 2010.**

Iz Ivković šora

Svi sveti

Piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi moja. Jeto nama se bliže i Svi sveti. Vidi se da se svit uzmuvo i obalazi vične kuće, čisti se groblje, kiti se već polagano cvicom, peca i dućani su puni sa svićama i lampinjonima. I ja i moja snaš Jela smo krenili; moramo iz ranijeg obać jel imamo rodbine na svim grobljima: Kerskom, Bajskim, u Tavankutu i Gornjem i Dolnjem, Bajmaku, i to na više misti, pa ako ne krenemo iz ranijeg nećemo postizat sve dovest u red kako Bog zapovida. Sidim na klupici posli obavljenog posla pored naše grobnice u Keru, pa se mislim kako je kadgod bilo. Nikako jednostavnije, a lipče. Nije bilo tog nadizanja, donelo se cviče što je raslo u bašči, malo zimske ružice, one žute najviše, rasla je pored svakog salaša, ništa je nije ni napadalo a svake godine je iscvatala da se sva bašča žutila. E sad su vam, čeljadi moja, nika druga vrmena. Sad se sve trkaju ko će kupit veći krizantin, bar kugod fodbolska lopta da je, da svit vidi da se ima. A borme i na groblje se, bar ovi mladi, ide da bi bio viđen a ne da se pokloniš i pomoliš pokojniku. Kažem vam, došla su nika druga vrmena. Sad dođu jedared godišnje, jel daborme nema se vrmena kad triba ić u bili svit služiti da se dođe češće. Al kad su Svi sveti, onda se natovari cviča da ne bi dovuklo s po špeditera. Ja, na priliku, volim obać moje za svaki velik svetac, zabilužit njim rođendane, godišnjice, a okitim i s čime možem i kako mi dotiče. Taki sam i gotovo. Da ne divanim da sam vidio dosta puta, a na dosta misti, da puno nji ne donese ni kapljicu svete vode, a nama katolicima je najvažnije da se poškopri svetom vodom. To vridi više od sveg cviča jal kićenja. Moja majka je divanila da svetu vodu i upaljenu sviću duša pokojnika jedino pripozna i ja se tog držim. Kad odem na Bajsko, uvik bacim svete vode na grobnicu pokojnog doktora Vinka Perčića. Bio je to doktor kojim si mogo u svako dobo dana i noći se požalit i uvik dobit pravi svit. Objasnio je čovik svaku bolu, a nikom nikad nije isko ni božiji dinar. Ne kugod sad ovi što njim jedno oko uvik u buđelaru a uvik bude kako Bog da. Doktor Vinko je imo kadgod privatnu praksu tamo di je sad legat Perčić, galerija sa slikama koje je on poklonio našoj varoši, zajedno s kućom. Bio je jedan od viđeniji Bunjevaca, završio medicinu na Sorboni a studiro i u Pragu i u Beču, osnovo je i međunarodno sastajanje doktora »Internistički dani«. Divanili su mi dida i majka, oni su se dobro poznali jel je kadgod Perčićkin salaš bio u komšiluku, da je doktor imo divojku ko mlad momak. Još je išo u varoš u škulu, od naši je bila, didina sestra, a ona je umrla od tuberkuloze, kadgod zdravo svit od nje bolovo, imala je svega sedamnajst godina. Bolest je dobila od njezine drugarice što je isto mlada umrla. Divanilo se ode u selu da je doktor dugo žalio, da je zbog nje i oćo na škole u bili svit, i nikad se nije ženio. Jeto malo i pripovitke od starine, ne mož čovik uvik politizirat. No, jevo već je skroz svanilo, idem namirivat. Ajd, zbogom, čeljadi moja.

Rič po rič

Sate

Piše: Željko Šeremešić

Posljednji dana sve se nikako stušilo. Mrak ranije spadne pa kad prija podne idem u škulu, nemam se kad ni sigrat potli škole. Sati i dani prolazu sam tako. Nećemo se okrenit pa će Božić. Tako se nisam redovno ni okrenio kako sam došo iz škole kad je već spo mrak i čujem graju u dvoru. Idu baka Janja i druge. Kadgod mi baš i ni do nji, al sam se već toliko naviko da ka' ji nema, falu mi. I tako posidali, majka donela zabunite gibanice što j' danaske pravila. Ni se baka Janja stigla ni namistit redovno na stolcu, što b' rekli ni zinit, a strina Evča počinje: »Eto, žene drage, Marne naše dite lipo, još malo pa ćemo sate morat tirat unatrag. Sve to j' država smislila da se bolje i lakše može radit. Da nam bude lakše, da nam bude više dana, što b' rekli više svitlosti, pa kad ljudi odu radit da ne moru žurit u mrak kući. Pa ako digod radu kad dođu kući možu i tu poradit. Sve će se lipo moć posvršavat i svi će bit zadovoljni. Da nam ni države ne b' tog bilo. Mrak bi spado časkom, i mlogo šta se ne b' moglo poradit«. Ta ni vala ni završila poslicnje slovo, a baka Janja nastavlja: »Eto viš, Evča, ni tako. Čitala ko da si mi te sate iz glave uzela. Baš od niki dan od to študiram pa sam se sitila da sam kadgod davno čula jel pročitala da j' sade već pokojni Franja jel Frenklin, kako se već zove, al cigurno znadem da j' iz te Amerike davno kadgod, prid 1900. godinu pridlago da se čeljad ujutru ranije diže da b' se ušparalo na svićama, jel svića onda baš i nisu bile i cigurno su bile skupe. I sam da kažem taj tamo ni bio ma kaki već veliki študer i političar kojeg još i danaske ti Amerikanci spominju. A kako se sićam da su oma mal potli Švabe to i napravili. Al isto ni da b' se duže radilo neg da bi se manje ložilo i šparo ugalj. I tako, draga moja Evča, ko što vidiš ni to bilo da se više radi neg da se više špara«. Eto i baka Manda kaže da se sitila da triba ovi dana da pridemo sa onog litnjeg na ovo zimsko računanje vrmena pa objašnjava kako uvek ispadne kad se štagod minja da j' to zato da se može više radit, da j' to, što b' rekli sade, moderno, da kapital ima hasne. I baka Marica j' vidim naštudirala šta će kazat: »Pa ja ne znam šta ću onda s mojim likovma. I nje moram ranije pit. Pa se onda moram i ranije dić i jist. Bože dragi, nas stare sam primišću. Niko ne misli kake su nam brige sade zadali. Kad sam bila mala, maka bila bisna na mene što dugo nisam naučila na sate. A kad gle sade ope briga sa tim satem«. Gledim baka Tonku šta će ona naštudirat kazat. Pa će: »Eto, čeljadi, mene svejedno, što b' rekli ko ludom. Ja naveče prija neg legnem popijem one pirule pa spavam dok se ne probudim. Kod mene nema gledanja na sate. Ja sam vam došla na te grane da na mene u kuće niko i ne gleda. Da se ujutru ne dignem, da ne kažem da priko noći umrem, vala možda u kuće ne b' niko ni primetio. Mene nit kogod štagod pita nit digod zove, a kamol zapovida. Sve mi od volje ko Šokcu post«. Baka Janja, sade već znam, gleda u mene, da moja bude posljednja. A ja ću: »Sate, ne sate, tili ne tili, tako moramo. Niko nas ni ni pito očemo I je. A sade ti je da kad se buniš bude i gorje. Zato što bi kazali, čutiš i vučeš da se ne strne«.

U NEKOLIKO SLIKA**Blagoslov zemljoradnika
i traktora u Tavankutu**

Baratfile

Baratfile, boratfile, taške ili fratrove uši, sve su to nazivi za jedno isto jelo, za koje se ne može reći da je specijalitet ove ili one nacionalne kuhinje, jer ovo jelo jedno je od prepoznatljivih delicija vojvođanske kuhinje. Mi smo ga kuhali u *Šokačkoj kući* u Bregu.

Nekada se u Bregu baratfile kuhao jednom tjedno ili jednom u dva tjedna, a za Badnju večer bio je obvezni dio blagdanske trpeze, uz ribu i papulu. Oni koji nisu strogo postili na Veliki petak baratfile su kuhali i na taj dan.

Baratfile se puni domaćim pekmezom, uglavnom od šljiva. Kućanice su nekada za baratfile i gombocce kuhale poseban pekmez od šljiva i kajsija koji se duže kuha kako bi bio gušći.

»Bile su to nekada naše domaće šljive, one prave, sitnije, slatke. Samo se raskolju i metne tek malo šećera, jer nije ni bilo šećera nekada, a i šljive su bile slatke, pa ni ni trebalo metat šećera. Ukuhavao se pekmez dugo, sve dok ne bi počeo pučkati, pa još malo i tek je onda bio gotov. Trajalo je to nekoliko sati«, kaže **Anica Krizmanić**.

Prisjeća se kako je njena baka imala bakarni kotao i posebne drvene lopatice za kuhanje pekmeza, topljenje masti.

Sastojci:

oko pola kilograma brašna

voda

sol

pekmez od šljiva

mak

Priprema:

Od brašna, vode i malo soli umijesi se tijesto, ni previše tvrdo, ni previše meko. Treba ga duže mijestiti kako bi postalo glatko. Tijesto se pokriveno platnenom krpom odmara oko 20 minuta kako bi se kasnije moglo lakše razvijati. Razvija se na brašnom posutoj dasci, oklagijom

(ili kako bi u Bregu kazali valja sukelom) i reže na kvadratne oblike. Na sredinu tijesta stavi se žličica domaćeg pekmeza, preklopi se i prstima tiskaju rubovi preklapljenog tijesta, da pri kuhanju pekmez ne bi iscurio.

Tijesto popunjeno pekmezom se kuha u malo posoljenoj vodi tako što se doda u kipuću vodu i kuha dok se ne podigne na površinu vode. Kuhano tijesto se procijedi, bez ispiranja, u hladnoj vodi.

Kada se prohladi, uvalja se svaki komad posebno u zaslađeni mak ili orahe.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta »PLAY RADIO« DOO, Autoput za Zagreb 22, Beograd-Zemun, podnio je dana 16. 9. 2022. godine zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Tehnička dokumentacija radio stanice – FM predajnika PLAY RADIO 103.9, na lokaciji Subotica, Otvoreno sveučilište, 103.9 MHz za izdavanje pojedinačne dozvole za korištenje radio-frekvencije na k. p. br. 3723/3 K. O. Stari grad (46.101947°, 19.664837°). Zahtjev je evidentiran u pisarnici Gradske uprave Subotica pod brojem IV-08/I-501-226/2022.

Uvid u podatke i dokumentaciju iz predmetnog zahtjeva može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš osobno, poštom ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22

VOJVOĐANSKA BANKA

AD MS FIL. SUBOTICA

IBAN: RS35325960160000218862

NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.

Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
  - 6 meseci po 1 dinar ili
  - 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

2. Međunarodni amaterski festival drame

DRIM fest

Velika sala HKC "Bunjevačko kolo" Subotica

04. 11. 2022. Petak

17:45 h Svečano otvorenje festivala

18:00h

Kulturno prosvetni centar Petrovac na Mlavi

Pozorište "Dragoljub Milosavljević Gula"

"PUTUJUĆE POZORIŠTE ŠOPALOVIĆ"

(drama sa elementima komedije)

20:00h

Amatersko dramsko pozorište

"Branislav Nušić", Teslić

"ČAJ U PET" (komedija)

05. 11. 2022. Subota

18:00h

Amatersko pozorište "Jovica Jelić"

Banatsko Karadordevo

"PROSIDBA" (komedija)

19:00h

Hrvatska čitaonica Hercegovac

Amatersko kazalište "Pučka scena",

Hercegovac

"TRI TREĆA TROMJESEČJA"

(komedija)

20:30h

Gradsko Kazalište mladih Vitez.

Vitez

"PIDŽAMA ZA ŠESTERO"

(komedija)

ULAZ JE SLOBODAN.

